III.

Plurimis utitur Augustinus allusionibus vel imitationibus Vergilianis, quae ad verba pertinent. Eas in duas partes dividemus, quarum altera eas allusiones, in quibus Augustinus iisdem verbis utitur quibus Vergilius, altera eas amplectitur, quibus verba Vergiliana imitatur.[1])

Rei plene perficiendae causa primum ea verba commemorabimus, quae Augustinus ex locis paulo ante vel post citatis affert, etsi minoris momenti ea esse apparet.

I. CONGRUENTIA

A. EX LOCIS CITATIS ALLATA

1. PAULO ANTE CITATIS.

a) substant. cum adiect.	
De civ. Dei, l. 14, c. 5: ex terrenis artubus moribundisque membris [II loci] (cf. l. 21, c. 3,2: ex ter. corp. mor. . que membris, ex mor. terreni corporis membris; l. 21, c. 13: de t. c. m. . que m.; l. 22, c. 4: membra terrena, terrenum corpus; l. 8, c. 14,2: in his mor. membris; l. 9, c. 8: mor. membris; c. Jul. Pelag., l. 3, c. 23: emortuis membris; c. 33: id.)	cf. Aen. VI, 732;[2]) V, 422.
op. imperf. c. Jul., l. 5, c. 14: in arvis genitalibus feminarum.	cf. G. III, 136.[3])
de civ. Dei, l. 14, c. 5: haec tam dira cupido, . . . dira cupido.	cf. Aen. VI, 721;[4]) 373; IX, 185; G. I, 37.
de civ. Dei, l. 3, c. 13: manibus cruentis.	cf. Aen. II, 167.[5])

[1]) Ut dilucidius rem explicemus, quantum poterimus, litterarum ordine utemur.
[2]) cit. de civ. Dei, l. 14, c. 3,2.
[3]) cit. op. imp. c. Jul., l. 5, c. 11.
[4]) paulo ante cit.
[5]) cit. de civ. Dei, l. 1, c. 2.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

b) substant. cum verbo.

c. Jul. Pelag., l. 4, c. 70: eximendae fami. — cf. Aen. I, 216.[1])

sermo 105, c. 10: peritura regna (II loci). — cf. G. II, 498.[2])

de civ. Dei, l. 10, c. 27: scelerum . . manere vestigia. — cf. E. IV, 13.[2])

2. PAULO POST CITATIS.

a) substant. cum adiect.

de civ. Dei, l. 8, c. 19: magicas artes (III loci); c. 20 (cf. de cons. evang., l. 1, c. 17: mag. artibus, c. 22, 49; de contin., c. 27: per mag. artes; conf., l. 10, c. 55; c. Faust. Man., l. 12, c. 45). — cf. Aen. IV, 493.[3])

ep. 17, c. 2: secundo pede introisse, sec. pede optat, ut veniat. — cf. Aen. VIII, 302;[3]) X, 255.

b) substant. cum verbo.

c. Jul. Pelag., l. 4, c. 67: amor edendi . . famem et edendi amorem etiam poeta dixerit . . . amor edendi . . est comprimendus. — cf. Aen. VIII, 184;[3]) I, 216.

c. Acad., l. 1, c. 14: via recta, quae ad veritatem ducat (cf. de serm. dom. in monte, l. 2, c. 72: viam, quae ducit eo; c. 77: via, quae d. ad vitam; de doctr. chr., l. 1, c. 41: quo via perducit; adn. in Job, c. 39: via, quae ducit; cf. conf., l. 6, c. 8; l. 7, c. 26; c. Faust. Man., l. 32, c. 11). — cf. Aen. I, 401;[3]) E. IX, 1.

B. ALII LOCI CONGRUENTES

1. IV PLURIUMVE VERBORUM.

c. Acad., l. 3, c. 9: ubi caeli spatium non amplius quam tres ulnas pateat. — cf. E. III, 105.

de vera rel., c. 48: deterior aetas ac decolor (cf. ep. 104, c. 6: decoloris aetatis). — cf. Aen. VIII, 326.

en. in ps. 17, c. 11: quibus se velut pennis in auras libertatis attollunt. — cf. Aen. IV, 176.

---

[1]) cit. c. Jul. Pelag., l. 4, c. 67.

[2]) paulo ante cit.

[3]) paulo post cit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de civ. Dei, l. 10, c. 30: reverti . . animas ad corpora propria (cf. l. 12, c. 26: ad corpora redire mortalia, ad ista corpora remeare; l. 13, c. 19: redeat ad corpora). — cf. Aen. VI, 720 sq., cf. 751.

× W ep. 140, c. 1: non haec humanis opibus. — cf. Aen. XII, 427.

× ep. 32 (carm. eleg. Paul.): da mollibus ora capistris. — cf. G. III, 188; cf. 399.

ep. 25, c. 3: sequor . . non aequis passibus. — cf. Aen. II, 724.

× W de util. cred., c. 4: quae maxima turba est. — cf. Aen. VI, 611.

× ep. 32 (carm. eleg. Paul.): et repetens iterumque iterumque monebo (cf. op. imperf. c. Jul., l. 2, c. 64: iterum it. . . que repetamus; de civ. Dei, l. 3, c. 14,3: i. i. . . que repetita; c. Sec. Man., c. 2,3: i. i. . . que repetissem). — cf. Aen. III, 436.

2. III VERBORUM.

a) substant. cum adiect.

conf., l. 9, c. 19: plenis annis nubilis facta est. — cf. Aen. VII, 53.

× W de util. cred., c. 3: vides enim tu, mea maxima cura, . . . (cf. de ord., l. 1, c. 27: illi, qui nobis maxima cura sunt). — cf. Aen. I, 678; E. I, 57.

b) substant. cum verbo.

de civ. Dei, l. 22, c. 8,3: admonetur in somnis.[1]) — cf. Aen. IV, 353.

conf., l. 10, c. 55: ne in somnis hoc videant; ep. 162, c. 3: videntur in somnis visa, cernit in somnis; c. Adim. Man. disc., c. 28,2; ep. 159, c. 4 (III loci): id. — cf. Aen. II, 270 sq.; I, 353; III, 150 sq.; IV, 466.

de civ. Dei, l. 3, c. 14,3: portas belli nullus clausit illorum. — cf. Aen. I, 294, VII, 607.

de ord., l. 2, c. 48: in unum coit. — cf. Aen. IX, 801, X, 410.

c. ep. Parm., l. 2, c. 6: defendere a frigore.[1]) — cf. E. VII, 6.

de civ. Dei, l. 10, c. 11,1: sensus sopitos . . deludunt; cf. de immort. anim., c. 23: corporeos sensus sopit (sc. somnus); conf., l. 10, c. 41: ad soporem . . . . sopitur cum sensibus; c. Jul. Pelag., l. 4, c. 10: cum sopitos deludunt somnia sensus. — cf. Aen. X, 642.

[1]) respice verborum ordinem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c. Acad., l. 2, c. 7: unde genus ducat.	cf. Aen. V, 568.
en. in ps. 98, c. 12: imus in fletus et lacrimas.	cf. Aen. IV, 413.
de util. cred., c. 20: finemque huiusmodi laboribus vis imponere (cf. de mus., l. 2, c. 14: ut eis modum ac finem non imponat).	cf. Aen. II, 619; V, 463.
op. imp. c. Jul., l. 6, c. 22: coniugis gremio semen infundi; l. 5, c. 14: gremio feminae infunditur.	cf. Aen. VIII, 406.
de serm. dom. in monte, l. 1, c. 52: per caput suum iurare . . . iuras per caelum aut terram.	cf. Aen. IX, 300; XII, 197.
ep. 140, c. 36: velut cera liquescat.	cf. E. VIII, 80.
en. in ps. 35, c. 2: meditatur dolos et insidias; c. 3, 5: med. dolos; en. in ps. 63, c. 6: id.	cf. E. V, 60 sq.
de mus., l. 2, c. 1: pervenere ad aures; l. 6, c. 21: id.	cf. Aen. II, 81, IX, 395 sq.
princ. dialect., c. 6: Quid ultra provehar?	cf. Aen. III, 480 sq.
sermo 211, c. 6: vultum suum lacrimis rigare.	cf. Aen. IX, 251.
de civ. Dei, l. 5, c. 22: pacem foedusque ruperunt; cf. l. 3, c. 20: foederis rupti.	cf. Aen. XII, 202; 582.
ep. 32 (carm. eleg. Paul.): pennis . . astra sequi.[1])	cf. Aen. XII, 892 sq.
ep. 137, c. 9: in somnos solvitur (cf. ep. 135, c. 2: in somnos resolvitur).	cf. Aen. IV, 530.
c. Faust. Man., l. 13, c. 1: ut fama est.	cf. Aen. VI, 14; G. IV, 318.
× W conf., l. 3, c. 13: varia et mutabilis.[2])	cf. Aen. IV, 569.

3. II VERBORUM.

a) II synonyma.

α) II substantiva.

de lib. arb., l. 1, c. 20: animus mensque; c. Jul. Pel., l. 2, c. 23: mentem a . . que; cf. sermo 215, c. 1: eius mentem atque animam subtrahentes; 329, c. 2: id.; de gen. ad lit., l 4, c. 8: animorum atque mentium; conf., l. 7, c. 25: animae et mentis; c. Faust. Man., l. 20, c. 5: id.	cf. Aen. VI, 11.

[1]) cf. Otto, p. 280.

[2]) cf. p. 38, 42.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de trin., l. 9, c. 2: mens et spiritus; c. 6: mens aut spiritus.	cf. Aen. VI, 726 sq.
conf., l. 8, c. 7: tranquillatur caelum et mare.	cf. Aen. V, 802.
en. in ps. 9, c. 24: fama . . et nomen . . transiet.	cf. Aen. V, 106.
ep. 230, c. 4: tantas flammas incendiaque commoverit; 103, c. 2: flammis incendiisque flagare.	cf. Aen. V, 680.
c. duas ep. Pelag., l. 2, c. 14: fatum fortunamve.	cf. Aen. VIII, 344.
c. Acad., l. 2, c. 1: fluctus procellasque.	cf. Aen. I, 85 sq.
sermo 252, c. 2: procellae et fluctus tentationis.	cf. Aen. XII, 102 sq.
c. ep. Manich., quam voc. fund., c. 35: in nebulis, quia . . de terra ita exhalantur, ut . . incertum faciant, fumusne an nebulae sint (cf. conf., l. 2, c. 2: exhalabantur nebulae).	cf. G. II, 217.
conf., l. 4, c. 12: praeter gemitum et lacrimas; ep. 22, c. 1: lacrimis gemitibusque; 130, c. 20 (cf. conf., l. 9, c. 29: questibus lacrimosis gemitibusque; de nat. et grat., c. 35).	cf. Aen. X, 505.
de vera relig., c. 4: per gentes populosque; c. Faust. Manich., l. 12, c. 13: gentibus p. . . que; de fide rer., quae non vid., c. 7: innumeros gentium populos; quaest. evang., l. 1, c. 27: populi et g.; de util. cred., c. 31; c. ep. Man., quam voc. fund., c. 5; de lib. arb., l. 1, c. 6: id.	cf. Aen. VI, 706; VII, 236, 238; X, 202.
c. Faust. Man., l. 32, c. 7: in honorem et laudem; ep. 22, c. 7, 8: id.; sermo 281, c. 1: ad hos honores laudesque perduxit.	cf. Aen. I, 609.
de sct. virg., c. 21: gloriam et honorem; c. Faust. Man., l. 22, c. 48; sermo 215, c. 9: cui est honor et gloria; de civ. Dei, l. 5, c. 12,3 (III loci); c. 6, 13.[1])	cf. Aen. XII, 135.
c. Faust. Man., l. 20, c. 14: omnem modum . . numerumque; l. 26, c. 3: omnis modus, numerus . .	cf. Aen. XI, 328.
ep. 166, c. 13: animalium ortus et obitus; c. Jul. Pel., l. 6, c. 31: a die ortus usque in diem obitus; op. imperf. c. Jul., l. 1, c. 3: hominum ab exortu u. ad obitum.	cf. G. I, 257.
conf., l. 3, c. 7: preces meas et vota.	cf. Aen. III, 261.

[1]) at cf. e. g. Ps. 8, 6.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c. Faust. Man., l. 32, c. 3: ritum illum ac morem; l. 12, c. 13: in ritum Romanorum sacrorum; de civ. Dei, l. 6, c. 1,1: eorum cultui sacrorumque ritibus . . .; l. 8, c. 16; l. 14, c. 1: diversis rit. moribusque. — cf. Aen. XII, 836.

de cons. evang., l. 3, c. 33: verbis et rebus concinit; de doctr. chr., l. 4, c. 61: malit rebus placere quam verbis; en. in ps. 113, c. 1: id. (cf. de cons. evang., l. 4, c. 9,5 [alibique saepissime]: facta dictaque). — cf. Aen. IX, 279 sq.

c. Faust. Man., l. 26, c. 2: vocem ac verbum; ep. 125, c. 1: vocibusque verbisque. — cf. Aen. XII, 912.

c. Faust. Man., l. 15, c. 6: vultus et ora; c. Jul. Pel., l. 1, c. 35: os et vultum. — cf. Aen. IX, 251.

β) II verba.

conf., l. 9, c. 32: imus redimus; de trin., l. 15, c. 16: euntes atque redeuntes; quaest. in heptat., l. 2, c. 148 (cf. de mus., l. 4, c. 2: in viam redeo; l. 5, c. 4: via redeunt; c. Acad., l. 2, c. 19: in viam redi). — cf. Aen. VI, 122.

solil., l. 2, c. 34: falli decipique, c. 35; de gen. adv. Man., l. 2, c. 23; de vera relig., c. 94; c. Faust. Man., l. 15, c. 1; c. Sec. Man., c. 10: fallendo decipiant; de civ. Dei, l. 4, c. 2: id. — cf. Aen. IV, 17.

de civ. Dei, l. 19, c. 12,2: ferret referretque. — cf. Aen. XII, 866.

de quant. an., c. 64: fixum immotumque constaret (cf. de ord., l. 2, c. 7: fixe immobiliterque). — cf. Aen. IV, 15.

l. de dono persev., c. 40: instat atque urget (cf. brev. coll. c. Donat., l. 3, c. 9: urgeret instanter). — cf. Aen. X, 433.

γ) II adiectiva.

sermo 284, c. 5: in asperis et duris; 347, c. 3: aspera et dura; de patientia, c. 12: id.; de civ. Dei, l. 1, c. 1: aspera et dura perpessi sunt. — cf. Aen. V, 730.

δ) II adverbia.

de serm. dom. in monte, c. 55: hinc atque hinc; de cons. evang., l. 2, c. 10. — cf. Aen. XII, 431.

c. Faust. Man., l. 15, c. 2: satis superque; ad Crescon. gram. part. Don., l. 2, c. 5, 49; de civ. Dei, l. 7, praef.; op. imp. c. Jul., l. 4, c. 123; brev. coll. c. Donat., l. 2, c. 3. — cf. Aen. II, 642.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

b) substant. cum genet.

de gen. ad lit., l. 5, c. 25: per alveos fluminum.	cf. Aen. VII, 33, IX, 31 sq.; G. I, 203.
de civ. Dei, l. 5, c. 7: equarum vel boum . . armenta.	cf. Aen. XI, 494; III, 220; G. II, 515.
conf., l. 4, c. 24: tantae rei cardinem.	cf. Aen. I, 672.
princ. dial., c. 6: tubarum clangorem.	cf. Aen. II, 313; VIII, 526.
de div. quaest. ad Simpl., l. 2, c. 3,3: condicionem mortis; de bono coniug., c. 2; sermo 367, c. 1: id. (cf. de gen. ad lit., l. 6, c. 37: condicio moriendi; sermo 172, c. 3: cond. mortali).	cf. Aen. XII, 879 sq.
de civ. Dei, l. 16, c. 1: convexa caeli.	cf. Aen. IV, 451; VII, 543.
ep. 26 (carm. Lic.): tecti culmina.	cf. Aen. IV, 186.
de ord., l. 2, c. 40: pedum cursus.	cf. Aen. VII, 807.
de vera relig., c. 46: rerum fides, c. 99; de fide rer., quae non vid., c. 1: id.	cf. Aen. IX, 279 sq.
c. Faust. Man., l. 22, c. 38: mirans formae decus; cf. de gen. ad lit., l. 4, c. 8: formam decusque.	cf. Aen. VII, 473.
de civ. Dei, l. 4, c. 10: in gremium telluris aut terrae.	cf. Aen. III, 509.
sermo 362, c. 29: imago mortis.	cf. Aen. II, 369.
de vera relig., c. 40: rerum imagines; de div. quaest. oct. tr., c. 12; de div. quaest. ad Simpl., l. 2, c. 1, 1, 7; III, 2; conf., l. 10, c. 13, 14, 36, 41.	cf. Aen. XII, 665.
de gen. ad lit., l. 12, c. 33: vocis imaginem.	cf. G. IV, 50.
conf., l. 11, c. 29: caeli lumina.	cf. Aen. VI, 363.
de cons. evang., l. 1, c. 19: ordinem saeculorum.	cf. E. IV, 5.
conf., l. 12, c. 36: requies laboris mei (cf. de catech. rud., c. 24: magnis laboribus requiem quaerunt; ep. 55, c. 17: requies . . ab omni labore, ab . . . operibus requiescitur; c. Adim. Man. disc., l. 2, c. 1: requievisse ab omnibus . . operibus [III loci]).	cf. Aen. III, 393; VIII, 46; G. IV, 184.
conf., l. 1, c. 13: sonitu vocis.	cf. Aen. III, 669.
de serm. dom. in monte, l. 2, c. 83: sono vocis; de fide et symb., c. 4; de catech. rud., c. 3; de	cf. Aen. V, 649.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

contin., c. 2; conf., l. 8, c. 28; de gen. ad lit., l. 1, c. 6, 9, 16, 20.	
de div. quaest. oct. tr., c. 45,2: rerum sorte.	cf. Aen. X, 40.
conf., l. 2, c. 2: stridore catenae; princ. dial., c. 6: stridorem catenarum.	cf. Aen. VI, 558.
de mag., c. 33: capitum tegmina, c. 37.	cf. Aen. VII, 632, 742.
acta c. Fort. Man., c. I, 3: pro viribus animi nostri.	cf. Aen. IX, 611; X, 898.
c) substant. cum adiect.	
c. Faust. Man., l. 11, c. 2: fundatissimis aedibus.	cf. Aen. VII, 478 sq., V, 759 sq. .
de doctr. chr., l. 4, c. 4: maturas . . aetates (cf. ep. 73, c. 8: viris aetate maturis).	cf. Aen. XII, 438.
de div. quaest. oct. tr., c. 58,2: aetas ultima generis humani.	cf. E. IV, 4.
de gen. ad lit. imperf., c. 46: aëre . . liquido.	cf. G. I, 404.
de gen. ad lit. imperf., l. 3, c. 8: quietissimi aëris.	cf. Aen. V, 216.
c. ep. Parm., l. 2, c. 13: amore . . caeci.	cf. Aen. I, 349.
c. Faust. Man., l. 22, c. 53: flagrant ingenti amore.	cf. G. II, 476.
de civ. Dei, l. 10, c. 3,2: pio . . amore.	cf. Aen. V, 296.
de bapt. c. Donat., l. 1, c. 29: sanctae animae; c. Faust. Man., l. 20, c. 21.	cf. Aen. XII, 648.
ep. 147, c. 2: annis gravis.	cf. Aen. IX, 246.
de an. quant., c. 39: laxo arcu.	cf. Aen. XI, 874.
c. Acad., l. 3, c. 30: arte Pelasga.	cf. Aen. II, 106, 152.
de civ. Dei, l. 3, c. 30: crudelia bella.	cf. Aen. XI, 535.
quaest. evang., l. 2, c. 41: velut caelo apertissimo; de un. eccl., c. 30: caelum apertum.	cf. Aen. I, 155; 394 sq.
conf., l. 10, c. 21: cibus dulcis; en. in ps. 99, c. 8: dulces cibos . . capiunt.	cf. G. II, 216.
sermo 277, c. 1: defuncto corpori.	cf. Aen. VI, 306; G. IV, 475.
sermo 129, c. 9: quasi exanime corpus.	cf. Aen. I, 484.
de gen. ad lit., l. 3, c. 26: propter inanes curas; conf., l. 5, c. 24: inanis cura.	cf. G. IV, 345.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de div. quaest. oct. tr., c. 71,7: ingenti cura; ep. 40, c. 1: curis ingentibus; 28, c. 4: cum i. cura.	cf. Aen. I, 208.
de civ. Dei, l. 20, c. 21,1: curarumque mortalium.	cf. G. III, 319.
quaest. evang., l. 2, c. 51: talibus dictis.	cf. Aen. VII, 249.
de gen. adv. Man., l. 1, c. 34: laetum diem; de serm. dom. in monte, l. 2, c. 31; en. in ps. 144, c. 3: l. die (cf. de civ. Dei, l. 18, c. 2, 3: l. tempora).	cf. Aen. I, 732.
de gen. adv. Man., l. 1, c. 42: ultimus dies; de cat. rud., c. 45; de cons. evang., l. 2, c. 113; c. Adim. Man. disc., c. 12,4: id.	cf. Aen. II, 248 sq.
de mus., l. 5, c. 16: famae obscurioris.	cf. Aen. V, 302; VII, 205.
en. in ps. 144, c. 13: inter flammas innoxias; 78, c. 8; op. imp. c. Jul., l. 2, c. 145: id.	cf Aen. II, 683 sq.
de civ. Dei, l. 22, c. 8, 13: ingenti gemitu et fletu.	cf. Aen. V, 765.
en. in ps. 64, c. 11: salsis fluctibus.	cf. Aen. V, 182, cf. 158.
ad Cresc. gram. part. Don., l. 1, c. 2: largo flumine.	cf. Aen. I, 465.
de cons. evang., l. 1, c. 20: impio furore.	cf. Aen. I, 294.
ep. 26 (carm. Lic.): gelu . . cano.	cf. G. III, 442 sq.
op. imp. c. Jul., l. 2, c. 104: ad extremos gemitus.	cf. G. III, 517.
de civ. Dei, l. 5, c. 20: ventosae gloriae (cf. de ord., l. 1, c. 30: ventosae famae).	cf. Aen. XI, 708.
ep. 167, c. 12: ab imo gurgitis.	cf. G. IV, 321 sq.
× W ep. 138, c. 17: vasto . . gurgite.	cf. Aen. I, 118; III, 197.
op. imp. c. Jul., l. 1, c. 50 (alibique saepe): ad extremos halitus (cf. l. 3, c. 57: novissimos halitus).	cf. Aen. IV, 684.
de gen. ad lit., l. 3, c. 33: herbam viridem.	cf. Aen. V, 330.
de cons. evang., l. 2, c. 151: curae . . tristes sunt velut hiems.	cf. G. IV, 135.
de vera rel., c. 51: honoribus vanis, c. 20: h. vanos.	cf. Aen. XI, 52.
de op. monach., c. 15: et diurnis et nocturnis horis.	cf. G. III, 400.
conf., l. 5, c. 4: ignis edax; c. Adim. Man., c. 13,3: id.	cf. Aen. II, 758.
sermo 242, c. 5: ignem . . liquidum.	cf. E. VI, 33.
de gen. ad lit., l. 10, c. 42: per varias imagines.	Aen. XII, 665.
conf., l. 9, c. 19: ira fervidus.	cf. Aen. VIII, 230; IX, 736.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ep. 168, c. 20: iram iustissimam; l. de dono persev., c. 18: id.	cf. Aen. X, 714.
sermo 309, c. 1: cum ingenti laetitia.	cf. Aen. III, 99 sq.
ep. 93, c. 30: in obscura luna (cf. en. in ps. 93, c. 5: obscurari lunam).	cf. Aen. IV, 80 sq.
de cons. evang., l. 1, c. 46: clarissima luce (cf. conf., l. 9, c. 1 [alibique saepissime]: luce clarior).	cf. Aen. I, 588.
c. Acad., l. 1, c. 1: in crastinam lucem (cf. serm. ined., 16, c. 12: cr. dies).	cf. Aen. VIII, 170; X, 244.
× W ep. 180, c. 3: . . tristem . . lupinum; cf. in Joannis evang. tract., c. 43,6: tristes lupinos.	cf. G. I, 75.
c. Faust. Man., l. 22, c. 87: manu fortis; en. in ps. 34, c. I, 15 (II loci).	cf. Aen. IX, 592.
conf., l. 8, c. 27: pias manus.	cf. Aen. IV, 517.
de civ. Dei, l. 7, c. 26: fluentibus membris (cf. l. 17, c. 5,2: defluit anima tabe maeroris; sermo 277, c. 11: in tabem defluat).	cf. Aen. III, 626.
c. lit. Petil. Donat., l. 2, c. 206: armato milite saeptus (cf. ep. 23, c. 7: praesente milite; 185, c. 28: miles armatus; 243, c. 6: rapit militem tuba; sermo 51, c. 2: superbo milite; 70, c. 2: bellis miles atteritur; de civ. Dei, l. 4, c. 29: mil. turbatum).	cf. Aen. II, 20.
de an. quant., c. 29: magna mole corporis; c. 38: id.	cf. Aen. VIII, 199; cf. III, 656.
× de quant. an., c. 30: si montem improbum et iustissimam tellurem dixit Vergilius.	cf. Aen. XII, 687; G. II, 460.
de div. quaest. oct. tr., c. 12: miseri mortales; de civ. Dei, l. 9, c. 15,1,2: inter m. mort. (cf. l. 10, c. 3,1: nobis mortalibus . . ac miseris; c. 7: nos mort. et miseros).	cf. Aen. XI, 182; G. III, 66.
de civ. Dei, l. 5, c. 24: morte placida.	cf. Aen. VI, 522.
c. Faust. Man., l. 15, c. 6: dulce nectar.	cf Aen. I, 433.
sermo 10, c. 7: quasi nocte caeca.	cf. G. III, 260.
de patient., c. 4: noctes . . insomnes.	cf. Aen. IX, 166 sq.
conf., l. 2, c. 9: nocte intempesta, nox int.; en. in ps. 118, c. 29,3 sq.: id.	cf. Aen. III, 587; XII, 846; G. I, 247.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c. Acad., l. 2, c. 26: nocte . . liquida.	cf. Aen. X, 272.
de gen. adv. Man., c. 24: noctes serenas; c. 18, 44; conf., l. 13, c. 47.	cf. G. I, 426; cf. 340.
ep. 119, c. 2: obscurissimam nubem.	cf. G. IV, 60.
exp. ep. ad Gal., c. 42: exigui numero.	cf. Aen. V, 754.
ep. 40, c. 7: oculos . . vigiles.	cf. Aen. IV, 182.
ep. 43, c. 8: rabida . . ora; en. in ps. 116: id. (cf. op. imperf. c. Jul., l. 6, c. 21: rabies oris; sermo 75, c. 7: rabida corda et ora; ep. 182, c. 7: rab. faucibus).	cf. Aen. VI, 102, 80; VII, 451.
conf., l. 6, c. 4: sancto oraculo tuo.	cf. Aen. VIII, 131.
de catech. rud., c. 9: ficto pectore; × W de ut. cred., c. 23; ep. 217, c. 4: id.	cf. Aen. II, 107.
conf., l. 3, c. 4: infelix pecus.	cf. E. III, 3.
retract., l. 1, c. 5,3: pestes corporeas.	cf. Aen. VI, 733.
ep. 111, c. 5: poenis crudelibus; 125, c. 3.	cf. Aen. VI, 585.
de lib. arb., l. 3, c. 74: nulla potestas est.	cf. Aen. IX, 739; IV, 565.
de vera rel., c. 112: humanas preces.	cf. G. IV, 470.
de gen. ad lit., l. 12, c. 54: secura quies.	cf. G. II, 467.
× W ep. 137, c. 16: fessisque rebus; cf. de civ. Dei, l. 3, c. 20: omnium fessa rerum (sc. civitas).	cf. Aen. III, 145; XI, 335, I, 178.
de ord., l. 2, c. 52: res fluxae (cf. en. in ps. 74, c. 6: fluxum rerum).	cf. Aen. X, 88.
en. in ps. 87, c. 2: in laetis rebus.	cf. Aen. II, 783.
de civ. Dei, l. 5, c. 6: tenues res privatae.	cf. Aen. V, 690.
de div. quaest. ad Simpl., l. 2, c. 3,3: magicis sacris.	cf. E. VIII, 66.
op. imperf. c. Jul., l. 5, c. 23: anhelo seni (cf. sermo 242, c. 4: senectam . . anhelam).	cf. G. II, 135.
de vera rel., c. 98: vana somnia.	cf. Aen. VI, 283 sq.
de gen. ad lit., l. 1, c. 11: species varias.	cf. G. IV, 406.
adnot. in Job, c. 26: inanis . . spes; conf., l. 6, c. 18; c. lit. Petil. Donat., l. 1, c. 5: id.	cf. Aen. X, 627, 648; XI, 49.
conf., l. 3, c. 7: vana spe; de bapt. c. Donat., l. 4, c. 27; c. lit. Petil. Donat., l. 1, c. 5: id. (cf. de contin., c. 26: vana sperantes).	cf. Aen. I, 352.
ep. 73, c. 8: acerrimis . . stimulis.	cf. Aen. IX, 718.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de civ. Dei, l. 3, c. 4: velut divinae stirpis. — cf. Aen. V, 711.
l. de dono persev., c. 15: claram tubam. — cf. Aen. V, 139.
× W quaest. in heptat., l. 7:[1]) mascula tura. — cf. E. VIII, 65.
ep. 7, c. 7: infernis umbris. — cf. Aen. VII, 771 sq.
sermo 87, c. 12: inanes venti. — cf. Aen. VI, 740 sq.
en. in ps. 90, c. I, 4: verba . . . inania. — cf. Aen. X, 639.
de un. eccles., c. 28: verba novissima hominis morientis (II loci); sermo 265, c. 7: id. — cf. Aen. IV, 650.
de op. mon., c. 36: facilem victum. — cf. G. II, 460.
× ep. 32 (carm. eleg. Paul.): vincla tenacia. — cf. G. IV, 412.
op. imperf. c. Jul., l. 1, c. 72: macte virtute. — cf. Aen. IX, 641.
sermo 105, c. 11: voce fracta. — cf. Aen. III, 556.
de gen. ad lit., l. 12, c. 38: horrendis vocibus. — cf. Aen. IX, 112.
ep. 204, c. 2: lacrimosae vocis. — cf. Aen. XI, 274.
conf., l. 10, c. 50: liquida voce. — cf. G. I, 410.
de bapt. c. Donat., l. 1, c. 11: letali vulnere; sermo 351, c. 5: id. (cf. de an. et eius orig., l. 4, c. 27: mortifero vulnere; op. imperf. c. Jul., l. 2, c. 213: letaliter vulnerassent). — cf. Aen. IX, 580; XI, 749.

d) substant. cum verbo.

de gen. ad lit., l. 9, c. 13: abrupto vinculo. — cf. Aen. IX, 118.
de lib. arb., l. 3, c. 28: membra . . absumat. — cf. G. III, 268.
de mor. Manich., c. 44: adsit modus. — cf. E. II, 68.
de gen. ad lit. imperf., c. 30 (alibique saepissime): accepisse formam. — cf. G. II, 450.
exp. ep. ad Gal., c. 32: gremio . . accipitur. — cf. Aen. I, 685.
c. Cresc. gram. part. Don., l. 1, c. 12: spiritualibus accinctus armis. — cf. Aen. VI, 184.
c. ep. Man., quam voc. fund., c. 33: addis vim. — cf. Aen. II, 452.
conf., l. 8, c. 27: adfixus lateri. — cf. Aen. X, 161.
en. in ps. 67, c. 36: adempto lumine oculorum. — cf. Aen. III, 658.
ep. 17, c. 4: numen adorari. — cf. Aen. III, 437.

---

[1]) M. P. lat. 23, p. 114,1.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ad Cresc. gram. part. Don., l. 3, c. 50: domum . . ambire flammis.	cf. Aen. VI, 550.
ep. 26 (carm. Lic.): aperire futura.	cf. Aen. VI, 12.
en. in ps. 54, c. 24: armeris his iaculis.	cf. Aen XI, 574.
de gen. ad lit., l. 8, c. 17: oculus . . attollitur; c. Faust. Man., l. 16, c. 27: id.	cf. Aen. IV, 688.
de div. quaest. ad Simpl., l. 2, IV: audiret orantem.	cf. Aen. IV, 219 sq.
de unit. eccl., c. 43: aufert laborem.	cf. Aen. VIII, 439.
exp. quar. prop. ex ep. Ap. ad Rom, XIII—XVIII: auferat metum (cf. exp. ep. ad Gal., c. 22: timore sublato).	cf. Aen. XII, 316.
ep. 134, c. 4: membra . . avulserunt.	cf. Aen. IX, 490.
de cons. evang., l. 1, c. 27: fata cecinit.	cf. Aen. III, 444.
de contin., c. 9: tuba . . canit.	cf. Aen. V, 113.
de gen. ad lit. imperf., c. 12, 14, 24: carens luce; c. ep. Man., quam voc. fund., c. 33; de gen. ad lit., l. 1, c. 24.	cf. G. IV, 472.
ep. 7, c. 3: tali peste carentium.	cf. Aen. IX, 540.
de civ. Dei, l. 21, c. 8,2: viam carperet; l. 22, c. 8,10; en. in ps., 80, c. 11; sermo 202, c. 4; 263, c. 4; 292, c. 3.	cf. Aen. VI, 629.
de gen. adv. Man., l. 1, c. 24: nubes se colligant.	cf. Aen. I, 143; G. I, 324.
de vera rel., c. 109: vitam colere.	cf. G. II, 532.
exp. ep. ad Gal., c. 1: litemque componit.[1])	cf. E. III, 108.
c. ep. Parm., l. 2, c. 13: concusso pectore.	cf. Aen. VII, 338.
de gen. ad lit., l. 5, c. 2, 13: conderet diem; l. 7, c. 35: conditus est dies.	cf. G. I, 458.
de cant. novo, c. 6: sepulcro est conditus; c. Faust. Man., l. 20, c. 11.	cf. Aen. III, 67 sq.
c. Jul. Pelag., l. 2, c. 23: mentem . . confundunt.	cf. Aen. II, 736.
c. Faust. Man., l. 20, c. 15: aram constituere.	G. IV, 541 sq.
sermo 361, c. 9: experto credens.[2])	cf. Aen. XI, 283.

[1]) cf. Büchmann, p. 384.
[2]) cf. Otto, p. 127.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de cons. evang., l. 1, c. 39: debellatis . . . gentibus; c. Jul. Pelag., l. 5, c. 12: id.	cf. Aen. V, 730 sq.
c. ep. Man., quam voc. fund., c. 2: errore decepti.	cf. Aen. III, 181.
c. ep. Parm., l. 1, c. 7: fraude decepti.	cf. Aen. V, 851.
ep. 51, c. 1: dehiscens terra;[1]) en. in ps. 80, c. 19.	cf. Aen. X, 675 sq.; cf. IV, 24.
ep. 160, c. 2: dictu nefas.	cf. Aen. III, 365.
de cons. evang., l. 2, c. 79: dicitur . . ordine; c. 86, 91; l. 3, c. 55, 56.	cf. G. IV, 4 sq.
c. Acad., l. 1, c. 4: ne aurae laborem . . discerperent.	cf. Aen. IX, 312 sq.
de doctr. christ., l. 2, c. 4: dant sonum.	cf. G. III, 83.
de catech. rud., c. 32: dans . . spatium.	cf. Aen. XII, 696.
conf., l. 9, c. 8: quas . . voces dedi; en. in ps. 45, c. 7: id.	cf. Aen. XI, 840.
× W de civ. Dei, l. 3, c. 13: feminae . . parentum sanguine dotarentur (cf. de symb. ad catech., c. 15: sanguis, ex quo invenitur esse dotata [sc. sponsa]).	cf. Aen. VII, 318.
de immort. an., c. 8: colorem ducat.	cf. E. IX, 49.
de lib. arb., l. 3, c. 48: unde nomen duxisse; de mus., l. 5, c. 4; de div. quaest. oct. tr., c. 73,1; c. Faust. Man., l. 20, c. 18.	cf. Aen. X, 145.
de mor. Man., c. 29 (alibique saepe): vitam ducere.	cf. Aen. II, 641, III, 315.
de gen. adv. Man., l. 2, c. 15: fetus ederet; ep. 101, c. 2.	cf. G. IV, 199.
conf., l. 13, c. 15: effundo . . animam meam; ep. 157, c. 36.	cf. Aen. I, 98.
c. ep. Parm., l. 2, c. 6 (alibique saepissime): ad effundendum sanguinem.	cf. Aen. VII, 788.
en. in ps. 149, c. 10: effundunt vires.	cf. Aen. V, 446.
de op. monach., c. 35: manus . . evaderet.	cf. Aen. IX, 560 sq.
cf. c. Faust. Man., l. 22, c. 36: manus effugeret.	cf. Aen. II, 793, VI, 701.
de lib. arb., l. 3, c. 61: excidisset animo.	cf. Aen. I, 26.
ep. 134, c. 2: exceptum insidiis.[2])	cf. E. III, 18.
conf., l. 2, c. 4: ruentem excipere.	cf. Aen X, 385 sq.

[1]) cf. Otto, p. 345.

[2]) respice verborum ordinem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ep. 26, c. 5: cervice excusserit.	cf. Aen. XII, 7, II, 224.
de spir. et lit., c. 12: exerceat membra.	cf. Aen. VI, 642.
de mag., c. 21: exercendi vires gratia.	cf. G. III, 229.
de ord., l. 2, c. 1: exorto sole; c. Acad., l. 2, c. 26: id.	cf. G. I, 438.
de catech. rud., c. 29: supplicia . . expenderent.	cf. Aen. VI, 740.
de bapt. c. Donat., l. 1, c. 25: labores . . experti.	cf. G. IV, 156 sq., I, 118 sq.
c. Faust. Man., l. 22, c. 75: exsequendi iussa (cf. ad Cresc. gram. part. Don., l. 4, c. 57: iussionibus exsequendis).	cf. Aen. IV, 396.
ep. 164, c. 13: fama . . exstincta.	cf. Aen. VI, 527.
en. in ps. 103, I, 8: famam . . extendit.	cf. Aen. X, 468.
de mag., c. 22: certus fieret.	cf. Aen. III, 179.
sermo 59, c. 5: faciunt iussa; 376, c. 1; c. Gaud., l. 2, c. 13: id.; de civ. Dei, l. 4, c. 26; l. 10, c. 11,2; ep. 157, c. 9.	cf. Aen. I, 302.
c. Jul. Pelag., l. 2, c. 25: telo feriebatur hostili.	cf. Aen. XII, 294 sq.
c. Faust. Man., l. 15, c. 6: mundum ferentem umeris;[1]) l. 20, c. 9.	cf. Aen. I, 500 sq.
conf., l. 11, c. 23: vestigia . . fixerunt; ep. 9, c. 3.	cf. Aen. VI, 159.
op. imp. c. Jul., l. 1, c. 139: findat arva.	cf. G. II, 353.
de vera relig., c. 96: cuneo fissum.	cf. G. II, 79.
de an. quant., c. 63: firmesque vestigia.	cf. Aen. III, 659.
de doctr. chr., l. 4, c. 53: flecti. . lacrimis.	cf. Aen. VIII, 384.
serm. ined., I, 3: mella fluunt.	cf. E. III, 89.
sermo 344, c. 3: sinus fluentis vestis.	cf. Aen. I, 320.
c. Faust. Man., l. 13, c. 16: gremio fovendus (cf. ep. 166, c. 15: gremio . . confovere; op. imp. c. Jul., l. 1, c. 67: id.).	cf. Aen. I, 692, 718.
c. Acad., l. 2, c. 3: quasi nidum . . foveras.	cf. G. IV, 56.
sermo 361, c. 9: fracta glaeba; 362, c. 2.	cf. G. I, 94; III, 161.

[1]) respice verborum ordinem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ep. 26 (carm. Lic.): fremit leo; sermo 46, c. 16: leones frementes.	cf. Aen. IX, 341; XII, 8.
op. imp. c. Jul., l. 3, c. 60: nox fugetur.	cf. Aen. X, 257.
de civ. Dei, l. 3, c. 23: cruorem fuderunt (cf. c. 14,1: ad effusionem cruoris; sermo 304, c. 2 sq.: id.).	cf. Aen. XI, 646.
de civ. Dei, l. 17, c. 4,2: dicta . . fudit; cf. c. Acad., l. 2, c. 17: ista fundere.	cf. Aen. VIII, 583 sq.; cf. III, 344.
de mag., c. 42: ore funditur; c. Faust. Man., l. 16, c. 23; en. in ps. 48, I, 4.	cf. Aen. V, 842.
de fide rer., quae non vid., c. 6: preces fundere; ep. 29, c. 2; 185, c. 44; 213, c. 7; 217, c. 6.	cf. Aen. VI, 55.
de doctr. chr., l. 1, c. 24: curam . . gerunt; conf., l. 6, c. 8; l. 9, c. 17, 22; l. 11, c. 3 (alibique saepe).	cf. Aen. XII, 48; IX, 311.
de div. quaest. oct. tr., c. 59,3: manibus gestantur (cf. de un. eccl., c. 46: in m. gestamus; sermo 37, c. 1).	cf. Aen. VII, 687 sq.
de civ. Dei, l. 3, c. 4: diis genitos.	cf. Aen. VI, 131.
ep. 36, c. 28: gravatus somno (cf. sermo 40, c. 6: somnus iste gravedo est quaedam letalis).	cf. Aen. VI, 520.
de div. quaest. oct. tr., c. 46: habeat . . nomen; de cons. evang., l. 1, c. 22; l. 2, c. 154; l. 3, c. 29.	cf. Aen. VI, 381.
de mor. eccl. cath., l. 1, c. 11: lucem . . haurire; de vera rel., c. 4; de duab. an. c. Man., c. 6; de serm. dom. in monte, l. 2, c. 37; en. in ps. 80, c. 19.	cf. G. II, 340.
c. lit. Petil. Don., l. 3, c. 65: semen iactum; op. imp. c. Jul., l. 2, c. 8: iactis semininibus.	cf. G I, 104, II, 57.
ep. 105, c. 6: vento iactari.	cf. Aen. I, 182.
conf., l. 1, c. 8: iactabam . . voces; l. 8, c. 28.	cf. Aen. II, 768; X, 322; E. V, 62.
conf., l. 5, c. 15: implevit vela.	cf. Aen. VII, 23.
conf., l. 10, c. 52: implicentur pedes.	cf. Aen. XI, 752.
de civ. Dei, l. 9, c. 4,2: incidant animo (cf. c. 3: accidunt animo).	cf. Aen. IX, 421.
de cons. evang., l. 1, c. 9: incipit sermo.	cf. Aen. VI, 470.
op. imp. c. Jul., l. 1, c. 71: veneno . . serpentis infecta.	cf. Aen. VII, 341

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de ord., l. 1, c. 27: vinculo . . innectere.	cf. Aen. V, 510 sq.
op. imp. c. Jul., l. 4., c. 38: inspiras venenum; c. 120.	cf. G. IV, 237 sq.
de util. cred., c. 13: instaurandisque animis; c. 6: id.	cf. Aen. II, 451.
en. in ps. 99, c. 5: vocem intendo.	cf. Aen. VII, 514.
conf., l. 3, c. 20: involvi illa caligine; de pec. mer. et rem. et de bapt. parv., l. 1, c. 67.	cf. Aen. VIII, 253.
ep. 26 (carm. Lic.): cruor irriget artus.[1])	cf. Aen. III, 511.
sermo 46, c. 13: languentem morbo.	cf. G. IV, 252.
adn. in Job, c. 13: latens causa.	cf. Aen. V, 5; III, 32.
ep. 15, c. 2: laxatis . . curis.	cf. Aen. IX, 225.
c. Faust. Man., l. 16, c. 1: florem legere.	cf. E. III, 92.
de lib. arb., l. 2, c. 31: sedem locaverit.	cf. Aen. I, 247.
de doctr. chr., l. 1, c. 19: ad luenda supplicia; conf., l. 6, c. 19: id.	cf. Aen. XI, 841 sq.
de gen. ad lit., l. 9, c. 27: terraeque mandetur.	cf. Aen. XI, 22 sq.
de ag. chr., c. 35: coronam . . mereamur.	cf. Aen. V, 355.
de div. quaest. oct. tr., c. 66,6: mortem . . meruit; c. 70.	cf. Aen. IV, 696.
c. Acad., l. 3, c. 23: arma ministrare.	cf. Aen. I, 150.
de fide et symb., c. 19: foras mittit timorem.	cf. Aen. I, 202 sq.
de lib. arb., l. 2, c. 10: molimur viam; de civ. Dei, l. 16, c. 4; de ord., l. 2, c. 39: id.	cf. Aen. X, 477.
de civ. Dei, l. 3, c. 14,2: ut resides moveret.	cf. Aen. VI, 813
conf., l. 6, c. 3: tempore, quod . . . nanciscebatur.	cf. Aen. VII, 511.
de gen. adv. Man., l. 2, c. 3: facta narrantur; de gen. ad lit., l. 1, c. 1; c. Faust. Man., l. 12, c. 7; l. 22, c. 83 (alibique saepe).	cf. Aen. II, 548 sq.
en. in ps. 51, c. 7: natum nutrire (lacte); de div. quaest. oct. tr., c. 81,1: quasi lacte parvulos nutrit; conf., l. 13, c. 32; de bapt. c. Donat., l. 5, c. 38 (alibique saepe).	cf. Aen. XI, 571 sq.
de ord., l. 2, c. 19: obduxerat nubes.	cf. Aen. II, 604.
en. in ps. 74, c. 12: obstruam aures.[1])	cf. Aen. IV, 440.

[1]) respice verborum ordinem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c. Faust. Man., l. 17, c. 4: nebulam obtendere; c. lit. Petil. Donat., l. 3, c. 23: obtendat nebulas.	cf. Aen. X, 82.
de gen. ad lit. imp., c. 40: soli opposita.	cf. G. III, 302.
de mor. Manich., c. 42: in olivae foliis pallentibus.	cf. E. V, 16.
ep. 26 (carm. Lic.): singula pandit.	cf. Aen. VI, 723.
ep. 137, c. 15: sinus . . panduntur.	cf. Aen. VIII, 712.
de vera relig., c. 100: pascamus animum; conf., l. 13, c. 42.	cf. Aen. I, 464; G. II, 285.
conf., l. 9, c. 16: patet aura.	cf. Aen. VII, 230.
de cons. evang., l. 2, c. 64: patet locus.	cf. Aen. IX, 237 sq.
c. ep. Parm., l. 3, c. 29: graviora passus est; l. 1, c. 18: gr. pati (III loci); c. Faust. Man., l. 5, c. 8.	cf. Aen. I, 199.
conf., l. 10, c. 43: dolores . . . pelluntur.	cf. Aen. VI, 382 sq.
de catech. rud., c. 18: timor pellendus est (cf. en. in ps. 5, c. 18: expellit tim.).	cf. Aen. V, 812.
conf., l. 11, c. 30: cursum illum peregisset; en. in ps. 99, c. 5; solil., l. 1, c. 4.	cf. Aen. VII, 503.
de serm. dom. in monte, l. 1, c. 58: palma percussus; c. 65; c. Adim. Man., c. 17,2.	cf. Aen. IV, 653.
sermo 293, c. 5: morte perimendus (cf. s. 241, c. 8: vos . . mortis fata periment).	cf. Aen. VI, 163.
de bapt. c. Don., l. 6, c. 3: honorem . . persolvens . . episcopo.	cf. Aen. VIII, 61 sq.
ep. 27, c. 2: ventos et maria placare (en. in ps. 106, c. 15: mari placato; ep. 105, c. 7,6: placatus est sanguine).	cf. Aen. III, 115; II, 116; III, 69 sq.
de civ. Dei, l. 3, c. 16: bellum cum Etruscis positum est.	cf. Aen. I, 291.
en. in ps. 41, c. 4: recreet posito capite.	cf. Aen. V, 845; XI, 830.
c. Acad., l. 1, c. 14: pedem . . posuit; conf., l. 3, c. 14; de sct. virg., c. 28.	cf. Aen. X, 736.
de gen. ad lit., l. 8, c. 16: positis seminibus.	cf. G. II, 354.
de civ. Dei, l. 5, c. 7: ponendis vitibus vel arboribus vel segetibus.	cf. E. I, 73; G. II, 278, 354.
quaest. evang., l. 1, c. 44: honores . . praeferunt.	cf. Aen. V, 541.
conf., l. 9, c. 31: quid corde premerem; c. ep. Parm., l. 2, c. 5: dolorem meum. . . premo.	cf. Aen. I, 209; X, 465; IV, 332.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de catech. rud., c. 35: iugo premerentur; op. imp. c. Jul., l. 2, c. 13; en. in ps. 18, c. I, 8.	cf. Aen. X, 78.
ep. 238, c. 7: ut pressa voce dicerem; de doctr. chr., l. 4, c. 53: voces premit.	cf. Aen. IX, 324; VII, 119.
de cons. evang., l. 3, c. 65: diem .. propinquare.	cf. Aen. XII, 150.
conf., l. 6, c. 13: cum clamor .. eum pulsasset.	cf. Aen. V, 150.
de vera rel., c. 96: lucem quaerant; de duab. an. c. Man., c. 6.	cf. Aen. IV, 692.
de civ. Dei, l. 3, c. 2: quem nube rapuit.	cf. Aen. V, 810.
op. imp. c. Jul., l. 2, c. 133: redarguunt .. verba tua.	cf. Aen. XI, 687 sq.
de bapt. c. Don., l. 6, c. 3: reddens .. honorem; c. lit. Petil. Don., l. 2, c. 204.	cf. Aen. V, 342, 347.
exp. ep. ad Gal., c. 1: redditum .. praemium.	cf. Aen. II, 537; IX, 253 sq.
de doctr. chr., c. 6: responsa redderet.	cf. G. III, 491.
c. Acad., l. 3, c. 22: pedem rettuli.	cf. Aen. X, 794; G. IV, 485.
en. in ps. 88, c. I, 29: reficite .. vires.	cf. G. III, 235.
c. lit. Petil. Don., l. 2, c. 191: relinqui .. vitam.	cf. Aen. V, 517; G. III, 547.
ep. 103, c. 4: renovat dolores; 104, c. 1; en. in ps. 38, c. 4.	cf. Aen. II, 3.
en. in ps. 34, c. I, 2: tela .. repellit.	cf. Aen. II, 544 sq.
de gen. ad lit., l. 12, c. 39: causas requirere; de civ. Dei, l. 10, c. 11,2; l. 3, c. 7.	cf. Aen. VI, 710.
× ep. 32 (carm. el. Paul.): rumpe moras.	cf. Aen. IV, 569.
en. in ps. 111, c. 1: ruitura mole.	cf. Aen. IX, 516.
conf., l. 3, c. 16: animo .. saevientes.	cf. Aen. I, 149; V, 462.
conf., l. 6, c. 14: causam scire.	cf. Aen. V, 788.
ep. 27, c. 2: ... fluctus secant.	cf. Aen. V, 2; X, 222.
sermo 284, c. 3: corda .. sedantem.	cf. Aen. XII, 18.
de un. eccl., c. 50: se vino sepeliant (cf. ep. 55, c. 35: vinolentia sepeliverit; sermo 391, c. 2: id.).	cf. Aen. II, 265; III, 630.
de doctr. chr., l. 3, c. 18: vestigia .. sequitur; de cons. evang., l. 1, c. 6; conf., l. 1, c. 27.	cf. Aen. II, 753 sq.
sermo 11, c. 3: messem .. serimus.	cf. E. VIII, 99.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de civ. Dei, l. 4, c. 8: limenque servare.	cf. Aen. II, 567 sq.; VI, 402.
de gen. ad lit. imp., c. 38: vices servant.	cf. Aen. IX, 222.
sermo 280, c. 4: sibilantis .. serpentis.	cf. Aen. XI, 753 sq.
c. Cresc. Donat., l. 4, c. 69: ceteris gentibus .. vinculo sociata.	cf. Aen. IV, 16.
ep. 95, c. 2: risu .. solvi.	cf. G. II, 386.
c. Acad., l. 1, c. 3: somno .. sopitum; de doctr. chr., l. 3, c. 22.	cf. Aen. I, 680; cf. X, 642.
ad Cresc. gram. part. Don., l. 4, c. 31: fluctus .. sorbuerit.	cf. Aen. III, 422.
exp. ep. ad Gal., c. 42: salutem sperare; de div. quaest. oct. tr., c. 26, 30; sermo 233, c. 5.	cf. Aen. I, 451, II, 354.
ep. 126, c. 3: quasi aura spirante.	cf. G. IV, 417.
ep. 26 (carm. Lic.): spumat aper.	cf. Aen. I, 324.
de civ. Dei, l. 21, c. 24,4: stantibus .. domibus.	cf. Aen. VIII, 192.
solil., l. 1, c. 26: stringe animum.	cf. Aen. IX, 294.
c. lit. Petil. Don., l. 2, c. 195: ferrum .. strinxit (cf. ep. 134, c. 4: impio ferro fuderunt sanguinem; 229, c. 2: occidere .. ferro; 88, c. 2: f. concidunt; sermo 32, c. 4: f. armatus; 334, c. 1: f. perimebantur) [alibique saepe].	cf. Aen. IV, 580.
de civ. Dei, l. 3, c. 20: rogum .. struxit.	cf. Aen. IV, 680.
de an. et eius orig., l. 2, c. 9: aures subrigat.[1])	cf. Aen. IV, 183.
c. ep. Man., quam voc. fund., c. 36: suberit natura.	cf. G. II, 49.
conf., l. 5, c. 15: litus subtraxit aspectibus nostris.	cf. Aen. VI, 465.
de beata vita, c. 4: amore philosophiae succensus.	cf. Aen. VII, 496.
× de doctr. chr., l. 3, c. 20: sufficiendae prolis.	cf. G. III, 65.
de immort. anim., c. 8: formam sumat.	cf. E. VI, 36.
ad Cresc. gram. part. Don., l. 3, c. 54: poenasque sumpsissent.	cf. Aen. II, 103, 585 sq.; VI, 501; XII, 949,
sermo 93, c. 5: superinfunde oleum.	cf. Aen. VI, 254.
en. in ps. 75, c. 4: surrexit ira.	cf. Aen. X, 813 sq.

[1]) cf. Otto, p. 49; Krebs-Schmalz, Antibarb., I[7], p. 201.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de ord., l. 2, c. 22: sustinuisse . . tela.	cf. Aen. X, 884.
conf., l. 11, c. 5: mentem . . tangeret (cf. ep. 87, c. 1: attingere mentem).	cf. Aen. I, 462.
c. Faust. Man., l. 6, c. 9: umbris tegendum (cf. de bapt. c. Don., l. 5, c. 7: umbra . . contegere).	cf. Aen. X, 541.
c. Acad., l. 1, c. 15: quasi vela tetenderit.	cf. Aen. III, 268.
c. Acad., l. 2, c. 21: si honorem . . teneam.	cf. Aen. V, 229 sq.
c. Acad., l. 3, c. 34: tenuit suum morem.	cf. Aen. III, 408.
c. ep. Man., quam voc. fund., c. 34: nomen tenet; de gen. ad lit., l. 7, c. 10; l. 8, c. 13.	cf. Aen. VI, 235.
× ep. 26 (carm. Lic.): fulmina terrent.	cf. Aen. I, 230.
solil., l. 1, c. 9: vestigia titubarunt; ep. 32, c. 4.	cf. Aen. V, 331 sq.
ep. 32 (carm. eleg. Paul.): tollere humo.[1])	cf. G. III, 9.
de ord., l. 2, c. 39: in eos ipsos aciem torsit.	cf. Aen. VII, 399.
conf., l. 6, c. 21: trahebam catenam.	cf. Aen. VI, 558.
de gen. adv. Man., l. 1, c. 40: vitam trahit.	cf. Aen. II, 92.
de vera rel., c. 5: tundunt pectora; conf., l. 10, c. 67; de cons. evang., l. 3, c. 58; de sct. virg., c. 53 (alibique saepe).	cf. Aen. XI, 37 sq.; cf. I, 481.
de gen. ad lit., l. 3, c. 3: turbetur vento.	cf. Aen. III, 448 sq.
ep. 133, c. 2: urentibus flammis.	cf. G. I, 85.
c. lit. Petil. Don., l. 2, c. 132: verba . . volantia.	cf. Aen. XI, 380 sq.; X, 584.
de gen. ad lit., l. 8, c. 39: saecula volverentur.	cf. G. II, 295.
de ag. christ., c. 18: fumum . . vomit.	cf. Aen. V, 682.

ADDITAMENTUM.

de ord., l. 2, c. 25: fixa . . manens; ep. 182, c. 6: id. (cf. conf., l. 11, c. 35: infixum manet).	cf. Aen. II, 650.
de beata vita, c. 1: contraque obnitentes (cf. de cons. evang., l. 3, c. 44: Judaeorum contra nitentium).	cf. Aen. X, 359; V, 21.
de ord., l. 2, c. 8: Sed perge modo; solil., l. 1, c. 9.	cf. Aen. I, 401.

[1]) respice verborum ordinem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

quaest. evang., l. 1, c. 21: alta petat; en. in ps. 90, c. II, 7 (cf. sermo 66, c. 1: ad alta petens).	cf. Aen. V, 508; cf. G. II, 210.
de lib. arb., l. 3, c. 2: ima petit.	cf. Aen. VIII, 67; IX, 120.
sermo 169, c. 18: retro redire; en. in ps. 82, c. 2.	cf. Aen. IX, 794.
de gen. adv. Man., l. 1, c. 20: rursus . . revertitur (cf. c. Acad., l. 1, c. 8 [alibique saepe]: redire rursum).	cf. Aen. VI, 751.
c. Acad., l. 2, c. 17: quos inter.	cf. Aen. I, 348.
de cons. evang., l. 1, c. 36: supra . . deos.	cf. Aen. XII, 839.
conf., l. 2, c. 5: ultra vires.	cf. Aen. VI, 114.
solil., l. 1, c. 9: deus faxit; c. Acad., l. 2, c. 13: faxis.	cf. Aen. IX, 154; XII, 316.
de contin., c. 5: nil tale.	cf. Aen. IX, 207.
conf., l. 8, c. 18: pinnas recipiant; op. imp. c. Jul., l. 3, c. 124: circumdantur pinnis.	cf. Aen. V, 215 (alibique saepissime).
c. Acad., l. 1, c. 18: si potis esset.	cf. Aen. IX, 796; XI, 148; III, 671.
ep. 40, c. 3: sat est; conf., l. 7, c. 3; de civ. Dei, l. 7, c. 12 (alibique saepissime).	cf. Aen. IX, 195; II, 103.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

II. IMITATIONES.

Etiam hic primum ea commemorentur, quibus Augustinus locos paulo ante vel post citatos imitatur.

A. ALLUSIONES AD LOCOS CITATOS

1. PAULO ANTE CITATOS.

sermo 241, c. 5:
Credendumne est, quod eant ad caelum et iterum redeant? .. Reprehendit .. cupiditatem animarum rursus in corpora redire volentium. Dixit diram cupiditatem, dixit eas miseras.

de civ. Dei, l. 21, c. 3,2:
diram cupiditatem; l. 22, c. 26: illa dira cupiditas.

de civ. Dei, l. 5, c. 18,1:
cupiditas laudis humanae .. cupiditate laudum.

de civ. Dei, l. 5, c. 14:
debellatis ... duris.

sermo 105, c. 10:
regnum hoc, quod sine fine dedisti.

de civ. Dei, l. 4, c. 11:
fecundis imbribus et seminibus fetet (cf. l. 7, c. 30: qui terram fundat atque fecundat [sc. Deus]).

de civ. Dei, l. 8, c. 19,2:
quia non insontem .. se peremit.

de trin., l. 14, c. 18:
membra laniarent.

de civ. Dei, l. 21, c. 13:
die novissimo reliquit eas ista vita.

de civ. Dei, l. 21, c. 8,2:
fluvium stetisse superius .. et retro versum fuisse maximum sidus.

Aen. VI, 719 sqq.[1]):
.. ad caelum. ire putandumst
. animas iterumque ad tarda reverti
corpora? quae lucis miseris tam dira cupido?

Aen. VI, 721[2]):
.. tam dira cupido.

Aen. VI, 823[1]):
.. laudumque . cupido.

Aen. VI, 853[3]):
.. debellare superbos.

Aen. I, 279[1]):
imperium sine fine dedi.

G. II, 325 sq.[4]):
.. fecundis imbribus aether
coniugis in gremium laetae descendit ..

G. II, 327: .. alit .. fetus.

Aen. VI, 434 sq.[1]):
.. qui sibi letum
insontes peperere manu.

G. III, 514[1]):
.. laniabant . artus.

Aen. VI, 735[1]):
.. supremo cum lumine vita reliquit.

Aen. IV, 489[1]):
sistere aquam fluviis et vertere sidera retro.

---

[1]) paulo ante cit. — [2]) cit. de civ. Dei, l. 14, c. 5. — [3]) cit. de civ. Dei, l. 5, c. 12. — [4]) cit. de civ. Dei, l. 4, c. 10.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de civ. Dei, l. 10, c. 21: supplicibus donis.. Heram superant.	Aen. III, 438 sq.[1]): .. Junoni supplicibus supera donis.
de civ. Dei, l. 8, c. 19: fructus alieni in alias terras transferri.	E. VIII, 99[1]): ..satas alio .. traducere messis.
de civ. Dei, l. 7, c. 30: qui rerum causas habet, novit ... qui causas novit. (cf. enchir. ad Laur., c. 16: rerum causas nosse; c. 23: causae cognoscendae sunt rerum).	G. II, 490[2]): .. rerum cognoscere causas.
de civ. Dei, l. 3, c. 16: ea facta posteri ferant.	Aen. VI, 822[1]): .. ferent ea facta minores.

2. PAULO POST CITATOS.

de civ. Dei, l. 14, c. 5: animas rursus ad corpora redituras ... in corpora velle reverti (cf. l. 22, c. 26: revertendi ad corpora; c. 27: animas ad humana corpora redituras [V loci]).	Aen. VI, 720 sq.[3]): . animas .. ad tarda reverti corpora ..
op. imp. c. Jul., l. 4, c. 5: animantes ..., quae certis temporibus ardentissima libidine commoventur.	G. II, 329[3]): et Venerem certis repetunt armenta diebus.
de cura pro mort. ger., c. 3: sicut apud Maronem legitur insepultos a navigando atque transeundo inferno amne prohiberi; c. 12: ad loca transeant, unde insepultorum animas inferna prohiberi lege somniavit; c. 11: .. opinionem, quod infernum fluvium insepulti non poterant transmeare.	Aen. VI, 327 sq.[3]): nec ripas datur horrendas et rauca fluenta transportare prius, quam sedibus ossa quierunt.
de civ. Dei, l. 15, c. 9: .. Vergilius de ingenti lapide, quem in agrorum limite infixum vir fortis illorum temporum pugnans et rapuit et cucurrit et intorsit et misit: ... significans maiora tum corpora producere solere tellurem.	Aen. XII, 896—902: ... saxum circumspicit ingens, saxum anticum ingens, campo qui forte iacebat limes agro positus, litem ut discerneret arvis. vix illud lecti bis sex cervice subirent, qualia nunc hominum producit corpora tellus.[3]) ille manu raptum trepida torquebat in hostem altior insurgens et cursu concitus heros.

[1]) paulo ante cit. — [2]) cit. de civ. Dei, l. 7, c. 9. — [3]) paulo post cit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

B. ALIAE IMITATIONES.

1. MAIORES.

× op. imp. c. Jul., l. 5, c. 11:
macie signat armenta tenuari
ut, ubi concubitus primos voluptas nota
sollicitat, et frondibus arceantur et fontibus.
Saepe etiam cursu quatiunt et sole fatigant;
cum graviter tunsis area gemit frugibus, et
leves paleae flatibus efferuntur.
hoc ideo, ne luxu nimio usus obtunsior
sit genitali arvo et sulcos oblinet inertes; sed
siccitatem quandam secreta patiantur, sicque
rapiat sitiens Venerem interiusque recondat.

G. III, 129–137:
.. macie tenuant armenta volentes,
atque ubi concubitus primos iam nota voluptas
sollicitat, frondesque negant et fontibus arcent.
saepe etiam cursu quatiunt et sole fatigant,
cum graviter tunsis gemit area frugibus, et cum
surgentem ad zephyrum paleae iactantur inanes.
hoc faciunt, nimio ne luxu obtunsior usus
sit genitali arvo et sulcos oblinet inertis,
sed rapiat sitiens Venerem interiusque recondat.

× op. imp. c. Jul., l. 4, c. 38:
Tunc saevus aper, tunc pessima tigris.
Ante omnes furor est insignis equarum.

G. III, 248, 266:
.. tum saevos aper, tum pessima tigris:
. ante omnis furor est insignis equarum;

Vere tument herbae.
Vere abundantia teneri humoris exuberat
et coitum certis repetunt armenta diebus.

G. II, 324, 331, 329:
vere tument terrae ..
.. superat tener omnibus umor;
et Venerem certis repetunt armenta diebus;

× c. Jul. Pelag., l. 3, c. 32:
Poenus disputator .. Poenus, inquam, disputator, non ego, sed Cyprianus
Poenus, te hoc vulnere Poenus
immolat et poenam scelerato ex dogmate sumit.

Aen. XII, 948 sq.:
... Pallas te hoc volnere, Pallas
immolat et poenam scelerato ex sanguine sumit.

× c. Jul. Pelag., l. 6, c. 1:
in .. parvulis ..
quos certe si ab ubere raptos
abstulerit ultimus dies.

Aen. VI, 427—29:
infantumque animae flentes, ...
quos dulcis vitae exsortis et ab ubere raptos
abstulit atra dies.

× conf., l. 8, c. 3:
omnigenum deum monstra et Anubem latratorem,
contra Neptunum et Venerem contraque Minervam
tela tenuerant.

Aen. VIII, 698 sqq.:
omnigenum deum monstra et latrator Anubis
contra Neptunum et Venerem contraque Minervam
tela tenent.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

× de ord., l. 1, c. 10:
si sequimur, quo nos ire iubet atque ubi ponere sedem,
qui dat modo augurium, nostrisque illabitur animis.

× op. imp. c. Jul., l. 6, c. 15:
Ut enim intelligas semineci me tibi rapere cruenta
victricemque ferant morientia lumina veritatem.

× c. Jul. Pelag., l. 6, c. 21:
si ad hoc experiendum seminetur arbor
seris factura nepotibus umbram.

Aen. III, 88 sq.:
quem sequimur? quove ire iubes, ubi ponere sedes?
da, pater, augurium, atque animis inlabere nostris.

Aen. X, 462 sq.:
cernat semineci sibi me rapere arma cruenta
victoremque ferant morientia lumina Turni.

G. II, 57 sq.:
iam quae seminibus iactis se sustulit arbos,
tarda venit seris factura nepotibus umbram.

c. Faust. Man., l. 25, c. 1:
pastor atque armentarius pecoribus
notas inurunt.
(cf. op. imp. c. Jul., l. 4, c. 4:
inusta est nota falsitatis).

G. III, 155, 158:
arcebis gravido pecori, armentaque pasces
. notas et nomina gentis inurunt (sc. vitulis).

ep. 91, c. 2:
quibus floruerit terra illa viris quam quibus arserit armis.

Aen. VII, 644:
floruerit terra alma viris, quibus arserit armis.

× ep. 26 (carm. Lic.):
duximus Italiae medio montesque per altos.

Aen. VII, 563:
est locus Italiae medio sub montibus altis.

× ep. 26 (carm. Lic.):
. . totidemque animas centumque per ora
lingua . . adamante . .

G. II, 43 sq.:
non, mihi si linquae centum sint oraque centum,
ferrea vox . .

c. lit. Petil. Don., l. 2, c. 65:
Quando nubes caerulea
radios solis percussa repercutit.
(cf. ep. 119, c. 2: luminis repercussa fulgore cogitatio; de an. quant., c. 25: luce . . repercussus).

Aen. VIII, 622 sq.:
. . qualis cum caerula nubes
solis inardescit radiis longeque refulget;
22 sq.: . . . ubi lumen .
sole repercusso aut radiantis imagine lunae.

de trin., l. 15, c. 44:
Constituuntur . . purgati . . in placidis sedibus, donec recipiant corpora sua . .

Aen. VI, 371, 751:
sedibus . . placidis in morte quiescam.
rursus et incipiant in corpora velle reverti.

×W ep. 41, c. 1:
Ferveat iter sanctarum formicarum, fragrent opera . . (cf. en. in ps. 147, c. 13: fervens in . . operibus).

Aen. IV, 407:
. . . opere omnis semita fervet (sc. formicarum).

op. imp. c. Jul., l. 5, c. 4:
stat quidquid acerbum est . . perpeti quam non aversari (cf. c. ep. Parm., l. 1, c. 18: acerbiora paterentur).

Aen. XII, 678 sq.:
stat conferre manum Aeneae, stat quidquid acerbist
. pati, . .

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

× de doctr. chr., l. 4, c. 42: si aurato gemmatoque ferro vir fortis armetur . . etiam cum rimanti telum ira facit.	Aen. VII, 506, 508: . . hic torre armatus obusto, rimanti telum ira facit . .
ep. 182, c. 6: ne duarum ovium dira contagia serpant forsitan per vulgus incautum (cf. de correct. et gratia, c. 46: ne per plures serpant dira contagia;	G. III, 469: dira per incautum serpant contagia volgus (sc. ovium).
× de an. et eius orig., l. 3, c. 2: priusquam per incautum vulgus serpant dira contagia).	
op. imp. c. Jul., l. 5, c. 15: dat omnino incompositos motus et circulatorum carmina dicit.	G. I, 350: det motus incompositos et carmina dicat.
de op. mon., c. 3: velut si animo advertorent quod ait.	Aen. II, 712: . . quae dicam animis advertite vestris.
× ep. 26 (carm. Lic.): O mihi transactos revocet si pristina soles Aurora . .	Aen. VIII, 560: o mihi praeteritos referat si Juppiter annos,
c. Jul. Pelag., l. 6, c. 22: „Oblato . . placuit componi foedere bellum.“	Aen. XII, 109: oblato gaudens componi foedere bellum.
en. in ps. 36, II, 11: de sapientibus formicis, quae sibi aestate collegerunt, unde hieme vivant (cf. adn. in Job, IV: quasi formicas praeparantes sibi escas aestate ad hiemem. — sermo 38, c. 6: habeto cor formicae . Aestatis tempus est, collige, quod tibi ad hiemem prosit. — c. Adim. Man. disc., c. 24: . . quod in terra condit formica).[1]	Aen. IV, 402 sq.: velut ingentem formicae farris acervom cum populant hiemis memores tectoque reponunt: cf. G. I, 185 sq.: . . populatque ingentem farris acervom curculio atque inopi metuens formica senectae.
× de mus., l. 4, c. 26: Tuba terribilem sonitum dedit aere curvo.	Aen. IX, 503: At tuba terribilem sonitum procul aere canoro increpuit, . . .
× de mus., l. 5, c. 3, 8: cornua velatarum . . vertimus antemnarum.	Aen. III, 549: cornua velatarum obvertimus antemnarum.
de agone christ., l. 5, c. 5: adversus aerem nos debere certare.	Aen. V, 446[2]: Entellus vires in ventum effudit.

[1]) cf. Luebeck, p. 183. — [2]) cf. Otto, p. 6.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

2. MINORES.

a) singularis pro plurali.

de gen. ad lit., l. 7, c. 15: animo volenti; op. imp. c. Jul., l. 3, c. 183: a. volente.	Aen. VII, 216: .. animisque volentibus ..
conf., l. 4, c. 3: certamen inire.	Aen. V, 114: .. ineunt . certamina.
de gen. ad lit. imp., c. 40: sumamus exordium; de serm. dom. in monte, l. 2, c. 1, 77; conf., l. 12, c. 20; l. 13, c. 29; de civ. Dei, l. 7, c. 7 (alibique saepe).	Aen. IV, 284: .. exordia sumat.
de op. monach., c. 2: fundamentum ponendo; c. lit. Petil. Don., l. 3, c. 64.	G. IV, 161: .. ponunt fundamina..
en. in ps. 87, c. 12: vitae lumen amisit.	Aen. VI, 828 sq.: lumina vitae attigerint.
de util. cred., c. 10: otium .. adamasset.	E. V, 61: .. amat otia.
de vera relig., c. 65: agite otium.	G. III, 377: otia agunt.
de civ. Dei, l. 21, c. 27,5: ad capessendum regnum caelorum; en. in ps. 81, c. 1.	Aen. VIII, 507: .. regna capessam.
c. Acad., l. 2, c. 21: tum facto silentio;[1]) sermo 324, c. 4; de gen. ad lit., l. 12, c. 47.	Aen. I, 730: .. tum facta silentia ...; XI, 241.
sermo 293, c. 3: rumpentis silentium; cf. en. in ps. 7, c. 1: altumque silentium.	Aen. X, 63 sq.: ... alta silentia rumpere.
de sct. virg., c. 36: tectum subires.	Aen. III, 83: .. tecta subimus.

b) composita pro simplicibus.

de serm. dom. in monte, l. 1, c. 34: quibus peractis; ep. 29, c. 7; de div. quaest. oct. tr., c. 66,3.	Aen. XII, 843: his actis.
in Joan. evang. tract., c. III, 21: rugis exaratum.	Aen. VII, 417: .. rugis arat.
c. ep. Parm., l. 2, c. 13: dona offerre.	Aen. XI, 479: dona ferens ..; VII, 86 sq.; IX, 407, 626; G. III, 22.
c. Acad., l. 2, c. 19: ad me hoc .. fama detulerat; de cons. evang., l. 2, c. 93: pertulit fama ad ..; ep. 104, c. 1: id..	Aen. VI, 502 sq.: .. mihi fama . tulit.
c. Faust. Man., l. 22, c. 17: divini honores deferrentur tamquam in caelum receptis; c. 48; c. ep. Parm., l. 3, c. 23; de bapt. c. Don., l. 3, c. 27; ep. 27, c. 2: afferentes ei .. honorem.	Aen. VIII, 102 sq.: .. sollemnem .. honorem ... divisque ferebat.

[1]) respice verborum ordinem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ep. 29, c. 6: afferre Deo munera; c. Faust. Man., l. 22, c. 38: offerunt munera.	Aen. IV, 217 sq.: munera templis .. ferimus.
c. ep. Parm., l. 3, c. 29: plagas .. intulerunt.	Aen. X, 797: .. plagamque ferentis.
c. lit. Petil. Don., l. 2, c. 88: afferunt praemium.	Aen. I, 605: praemia . ferant.
de bapt. c. Donat., l. 6, c. 47: afferat precem; ep. 36, c. 24: preces deferebantur; de civ. Dei, l. 8, c. 18: ad deos perferant preces; c. 19.	Aen. VIII, 60: Junoni fer preces.
de mor. eccl. cath., c. 15: viam affert.	Aen. III, 529: ferte viam.
ep. 32, c. 5: vulnus intulerim; 216, c. 3: vulnera attulisset.	Aen. XI, 749: volnus . ferat.
de bono coniug., c. 7: vinculi coniugalis; de sct. virg., c. 55; de contin., c. 1; de gen. ad lit., l. 9, c. 12; ep. 91, c. 3.	Aen. IV, 16: .. vinclo .. iugali.
de civ. Dei, l. 3, c. 29: fuga .. elapsus.	Aen. III, 243: .. fuga lapsae.
conf., l. 10, c. 21: elapsum .. animo.	E. I, 63: nostro . labatur pectore.
en. in ps. 31, II, 1: gurgite .. demersit.	Aen. X, 559: gurgite mersum.
de div. quaest. ad Simpl., l. 2, c. 8: viam demonstrans; de catech. rud., c. 17.	Aen. I, 382: .. monstrante viam.
de util. cred., c. 34: velut gradu .. innitentes.	Aen. II, 443: nituntur gradibus.
de un. eccl., c. 4: votis .. exoptant (cf. ep. 130, c. 7: votis cupimus).	Aen. IV, 158 sq.: .. votis optat; X, 279.
de civ. Dei, l. 1, c. 19,2: morte .. expiandum.	Aen. II, 140: .. morte piabunt.
sermo 1, c. 1: colla supponite.	Aen. XI, 829: .. colla .. posuit.
c. Acad., l. 2, c. 27: nomen imponere; de gen. ad lit., l. 6, c. 3, 4, 5; l. 8, c. 12, 21; l. 9, c. 20 (VII loci); l. 11, c. 51 (alibique saepissime); cf. de cons. evang., l. 3, c. 31: Zachariae nomen poneretur.	Aen. VII, 63: .. nomen posuisse colonis.
de serm. dom. in monte, l. 1, c. 28: veniam deprecetur; c. 74; ep. 104, c. 7; adn. in Job, c. 37; quaest. evang., l. 2, c. 6; c. Faust. Man., l. 22, c. 79, 98.	Aen. III, 144: veniamque precari.
ep. 149, c. 10: conquassabit capita.	Aen. VII, 292: . quassans caput.
en. in ps. 36, II, 13: dulcissima requies.	Aen. VI, 522: dulcis .. quies.
de civ. Dei, l. 16, c. 2, 3: terra proscinditur; en. in ps. 140, c. 12: terram .. discindit.	G. III, 160: .. scindere terram.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c. Faust. Man., l. 22, c. 2: praecepta persequimur.	G. IV, 448: .. praecepta secuti.
ep. 37, c. 2: consolari curas.	Aen. IX, 489: .. curas solabar.
exp. ep. ad Gal., c. 61: laborem consolari; ep. 93, c. 30; sermo 256, c. 3: solatium laboris .. laborem consolare cantando; cf. quaest. evang., l. 2, c. 21; de op. mon., c. 20 (cf. en. in ps. 66, c. 6: solamen laboris).	G. I, 293: .. cantu solata laborem.
ep. 102, c. 19: vota persolvens; quaest. in heptat., l. 4, c. 59.	Aen. III, 404: .. vota .. solves; XI, 4; G. I, 436.
conf., l. 7, c. 23: quo lumine aspargeretur; c. Acad., l. 2, c. 6: lumine asperso.	Aen. IV, 584: .. novo spargebat lumine; XII, 113.
de gen. ad lit. imp., c. 40: luna .. assurgit.	Aen. VI, 453 sq.: surgere lunam.
sermo 361, c. 10: messis assurget; 28, II, 19: m. consurget.	G. I, 161: .. surgere messes.
de gen. ad lit., l. 2, c. 29: sol insurgit.	Aen. XII, 172: .. surgentem .. solem.
c. Faust. Man., l. 17, c. 25: calcibusque contundit.	Aen. X, 730 sq.: .. calcibus tundit.
ep. 26 (carm. Lic.): contundite pectora palmis.[1])	Aen. I, 481: .. tunsae pectora palmis.
de lib. arb., l. 1, c. 22: animum .. perturbet; de vera relig., c. 17; de catech. rud., c. 21.	Aen. I, 515: .. animos .. turbat.
sermo 105, c. 8: retro convertere; en. in ps. 113, I, 7, 9; conf., l. 6, c. 19.	Aen. X, 7: .. versa retro.
post coll. c. Donat., c. 45: quattuor mensibus evolutis.	Aen. I, 269: triginta .. volvendis mensibus.

c) synonyma (ἓν διὰ δυοῖν).

en. in ps. 26, c. 10: quasi adytum, quod dicitur penetrale secretum, interius templi.	Aen. II, 404: .. a templo. adytisque; 297: . adytis . penetralibus.
ep. 26, c. 6: quid aestuas? quid fluctuas?	Aen. X, 687: .. fluctuque aestuque.
de civ. Dei, l. 9, c. 4,2: caelo et mari .. iactaretur.	Aen. I, 3: .. terris iactatus et alto; cf. 667 sq.: .. pelago .. iactetur.
c. duas ep. Pelag., l. 4, c. 25: ope et auxilio; op. imp. c. Jul., l. 1, c. 72.	Aen. VIII, 171: auxilio ... opibusque.
de civ. Dei, l. 1, c. 2: ferro ignibusque; c. 4; l. 3, c. 6.	Aen. X, 232: . ferro . flammaque; IV, 626: . face . ferroque; VII, 692: .. neque . igni . nec ferro.

[1]) respice verborum ordinem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de civ. Dei, l. 8, c. 27: falsis fictisque.

Aen. IV, 188: . ficti pravique.

ad Cresc. gram., l. 2, c. 17: fontis .. flumine.

G. III, 529 sq.: .. fontes . atque .. flumina, ..

E. I, 51 sq.: inter flumina .. et fontis.

de gen. ad lit., l. 6, c. 26: in forma iuvenili.

Aen. V, 295: . forma . viridique iuventa.

VII, 473: .. formae . atque iuventae.

op. imp. c. Jul., l. 3, c. 154: gementes et ululantes.

Aen. IV, 667:
.. gemituque et . ululatu,
II, 486 sq.:
.. gemitu .. ululant.

de civ. Dei, l. 5, c. 12,3: laudis aviditas et gloriae cupido .. cupiditate laudis et gloriae (c. 13: amore laudis).

Aen. V, 394: .. non laudis amor nec gloria.

de fide et op., c. 3: invidentiae stimulis agitatos (cf. de div. quaest. ad Simpl., l. 2, c. 4: invidiae facibus agitaretur; × conf., l. 7, c. 12: stimulis internis agitabas me; de spir. et lit., c. 3).

Aen. XI, 337: . invidia stimulisque agitabat amaris.

sermo 68, c. 2: quaesierunt meatus siderum; de civ. Dei, l. 7, c. 15: meatum sideribus praebet; l. 22, c. 24,3: meatusque et ordines siderum.

Aen. VI, 849 sq.: .. caelique meatus .. et surgentia sidera dicent.

de an. quant., c. 30: mole membrorum; c. 38.

Aen. V, 431: . membris et mole.

c. lit. Petil. Don., l. 3, c. 24: impetum .. nebulosum atque ventosum.

Aen. X, 82: .. nebulam et ventos.

conf., l. 10, c. 26: pecora et aves.

Aen. IV, 525: .. pecudes pictaeque volucres,
VIII, 27: alituum pecudumque genus.

de gen. adv. Man., l. 1, c. 24: quae .. volitant et omnia pennata.

Aen. IX, 473: .. volitans pinnata.

de mor. eccl. cath., c. 42: rabide saeviunt.

G. II, 151: . rabidae tigres et saeva leonum. .

quaest. evang., l. 2, c. 44: pro robore .. virium.

G. III, 235: . robor viresque;
Aen. II, 639: .. stant robore vires.

ep. 95, c. 8: felicites vivite, magna gaudia et solatia nostra sancti Dei (cf. sermo 232, c. 8: gaudium meum, solatium meum; de script. sacra spec. in psalmo 61: Deus spes nostra est).

Aen. VIII, 514: .. spes et solatia nostri.

de civ. Dei, l. 16, c. 43,1: attestabatur .. signis vocibusque.

Aen. IX, 394: .. audit strepitus et signa.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de doctr. chr., l. 4, c. 10: admiror et stupeo; de gen. ad lit., l. 12, c. 40; conf., l. 5, c. 4: mirantur .. et stupent; c. ep. Man., quam voc. fund., c. 10; cf. ep. 25, c. 2: quanto admirer stupore; 199, c. 23: stupebant admirantes; 220, c. 4: miratus obstipui.	Aen. VII, 381 sq.: .. stupet . mirata.

d) ceterae imitationes.

α) III vel plurium verborum.

c. Faust. Man., l. 21, c. 5: Ars divina, qua caelestia et terrena opera fiunt.	Aen. II, 15 sq.: .. divina . arte aedificant.
sermo 271: hunc diem agite laeti.	Aen. VI, 513 sq.: .. supremam . inter gaudia noctem egerimus ..
quaest. in heptat., l. 1, c. 95: „per tot vindemias", aut „per tot messes".	E. I, 69: post aliquot .. aristas.
c. lit. Petil. Don., l. 1, c. 10: suo sibi gladio caput auferri.	Aen. XII, 382: abstulit ense caput; IX, 332.
sermo 154, c. 15: sive festines, sive tardes, omnis vita humana brevis est.	Aen. X, 467 sq.: . breve . tempus omnibus est vitae.[1])
ep. 199, c. 39: stellae cadent de caelo.	G. I, 487 sq.: .. caelo ceciderunt .. fulgura.
sermo 75, c. 7: tamquam spumam undarum .. honore calcaret (cf. en. in ps. 54, c. 10: fluctus calcat).	G. II, 243 sq.: .. undae .. calcentur.
ep. 24, c. 5: spiritum aurae vitalis hausisse (cf. sermo 349, c. 5: auras liberas .. carpentes; de civ. Dei, l. 22, c. 11,1: carpit hanc vitam).	Aen. I, 387 sq.: .. auras vitalis carpis.
de civ. Dei, l. 10, c. 1: omnium certa sententia est (cf. op. imp. c. Jul., l. 5, c. 4: stat .. certa sententia).	Aen. X, 240: .. certast sententia Turno.
op. imp. c. Jul., l. 1, c. 1: catholica lumina .. clarissima.	G. I, 5 sq.: .. vos, o clarissima mundi lumina.
de civ. Dei, l. 22, c. 6,2: ut parva magnis conferamus; de contin., c. 25: comparare minora maioribus.	G. IV, 176: .. si parva licet componere magnis.[2]) E. I, 23: .. parvis componere magna.
de cons. evang., l. 3, c. 7: timorem, quem .. animo conceperat; conf., l. 11, c. 24.	Aen. IV, 501 sq.: .. mente furores concipit.
de mend., c. 4: cum bene sibi conscius est animus.	Aen. I, 604: .. mens sibi conscia recti.
op. imp. c. Jul., l. 2, c. 222: domus Dei fundamenta convellere; l. 3, c. 45; l. 4, c. 116.	Aen. II, 445 sq.: .. turris ac tota domorum culmina convellunt.

[1]) cf. Otto, p. 375. — [2]) cf. Otto, p. 205.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de beata vita, c. 36: multis .. me cumulastis muneribus.	Aen. V, 532: muneribus cumulat magnis. .
en. in ps. 88, I, 26: flumina currunt in mare.	Aen. I, 607: in freta . fluvii current. XII, 524: .. amnes in aequora currunt.
c. ep. Parm., l. 1, c. 6: ex falsa criminatione damnemus.	Aen. VI, 430: .. falso damnati crimine.
c. Faust. Man., l. 6, c. 8: ex arbore decerpunt (sc. poma).	Aen. VI, 141: .. decerpserit arbore fetus.
de civ. Dei, l. 4, c. 8: Dei veri castum dedignata complexum.	Aen. IV, 536: .. dedignata maritos.
ep. 93, c. 31: multos parvi sensus fuisse delusos.	Aen. X, 642: .. deludunt .. sensus.
en. in ps. 30, III, 13: lassas manus .. dimittere.	Aen. IX, 436 sq.: .. lassove . collo demisere caput.
en. in ps. 35, c. 9: lux ad humillima terrarum descendit.	G. II, 325 sq.: ... aether coniugis (sc. terrae) in gremium descendit.
c. Faust. Man., l. 33, c. 1: in Tartara detrudit.	Aen. IX, 496: .. detrude . sub Tartara.
ep. 102, c. 20: se tali honore dignatur.	Aen. I, 335: .. tali me dignor honore.
conf., l. 6, c. 4: mihi nulla dabatur copia sciscitandi; de util. cred., c. 12.	Aen. I, 520: .. data copia fandi. IX, 484: adfari .. data copia.
en. in ps. 142, c. 13: habenis iniquitatis effusis.	Aen. XII, 499: .. irarumque effundit habenas; V, 818.
sermo 361, c. 7: fluctus concupiscentiae nimis erigitur.	Aen. III, 422 sq.: .. fluctus . sub auras erigit. cf. VII, 529 sq.: .. altius undas erigit.
de civ. Dei, l. 1, c. 1: exardescunt ignibus odiorum.	Aen. II, 575: exarsere ignes animo.
solil., l. 1, c. 4: sol exercet diem.	Aen. X, 807 sq.: .. sole reducto exercere diem.
de div. quaest. ad Simpl., l. 1, c. II, 16: de fastigio summo aequitatis.	Aen. I, 342: .. summa . fastigia rerum.
c. lit. Petil. Don., l. 2, c. 53: ingenti laude ferebatur.	Aen. I, 625: .. insigni laude ferebat.
sermo 152, c. 1: semen terrae figeretur.	G. IV, 115: . figat humo plantas.
sermo 136, c. 2: oculis fixis in terra (cf. c. Adim. Man. disc., c. 27: oculum fixit; ep. 211, c. 10).	Aen. I, 482: . solo fixos oculos.
regula ad servos Dei, c. 6: in feminam figat oculum.	Aen. XI, 507: oculos . in virgine fixus.
en. in ps. 49, c. 15: animus inflammetur caritate (cf. 79, c. 13: amor .. inflammat).	Aen. IV, 54: .. animum flammavit amore. III, 330.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de serm. dom. in monte, l. 2, c. 12: ad Deum prece flectendum (cf. ep. 104, c. 16: nullis precibus flecti).	Aen. II, 689: Juppiter .., precibus si flecteris ..
ep. 27, c. 6: tantis curarum aestibus; 95, c. 2: nullo dubitationis aestu fluctuat; sermo 60, c. 1: curis tantis homines aestuant; 348, c. 2: cura vanitatis exaestues; 383, c. 3; de pec. mer. et rem. et de bapt. parv., l. 1, c. 1: in magnis curarum aestibus; de civ. Dei, l. 9, c. 7: per omnes cogitationum aestus fluctuare.	Aen. XII, 486: .. vario . fluctuat aestu. IV, 532: .. magnoque irarum fluctuat aestu.
c. Acad., l. 2, c. 5: inanis famae, .. quod .. fomentum .. commovebat.	Aen. IV, 218: .. famamque fovemus inanem.
de gen. ad lit., l. 1, c. 36: foventur .. vulnera .. aquis.	Aen. XII, 420: fovit . volnus lympha ..
× ep. 165, c. 2: Lateque vagantes Barcaei.	Aen. IV, 42 sq.: .. lateque furentes Barcaei.
ep. 24, c. 4: quod genus, unde sis domo?	Aen. VIII, 114: qui genus? unde domo?
op. imp. c. Jul., l. 6, c. 18: te Apulia genuit.	Aen. IV, 366 sq.: ..genuit te Caucasus.
ep. 140, c. 37: lingua mea adhaesit faucibus meis (cf. c. 38 sq.: fauces adhaerent).	Aen. II, 774: .. vox faucibus haesit; [1]) III, 48; IV, 280; XII, 868.
c. Gaud., l. 1, c. 40: cur mortem .. vobis infertis manibus vestris?	Aen. VII, 604: .. inferre manu . bellum. II, 645: ipse manu mortem inveniam. VI, 435 sq.: qui sibi letum peperere manu.
sermo 277, c. 7: fessae (sc. aves) insidunt arboribus navium.	Aen. V, 504: .. infigitur arbore mali.
de civ. Dei, l. 4, c. 10: iungerent eas (sc. filias) viris.	Aen. VII, 268: .. nata .. viro ., quam iungere; cf. IV, 192.
de util. cred., c. 23: animi tui latebras ... aperire.	Aen. X, 601: latebras animae .. recludit.
de mend., c. 16: famam falso .. crimine maculari.	Aen. X, 851: .. maculavi crimine nomen.
de ord., l. 2, c. 18: mens immobilis maneat (cf. l. 2, c. 17: manere immobilem).	Aen. IV, 449: mens immota manet.
de symb. ad catech., l. 2, c. 3: ut metas prenderet caeli.	Aen. V, 835 sq.: .. caeli .. metam contigerat.
de civ. Dei, l. 3, c. 3: deos .. hominibus feminis, mares .. homines deabus misceri; l. 8, c. 20: Deus miscetur homini.	Aen. VII, 661: mixta deo mulier.

[1]) cf. Büchmann, p. 388.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ep. 108, c. 6: nuda . . in asperos scopulos . . naufraga proiecta sunt membra.	G. III, 542 sq.: litore in extremo ceu naufraga corpora fluctus proluit;
c. Acad., l. 3, c. 26: amarae . . oleastri frondes.	G. II, 314: . . foliis oleaster amaris; Aen. XII, 766.
en. in ps. 79, c. 9: operuit illos umbra . . umbra eius cooperiens montes.	Aen. IV, 352: nox operit terras.
×W conf., l. 8, c. 7: futura morte pallescunt.	Aen. VIII, 709: . . pallentem morte futura.
sermo 93, c. 6: sponsi ianuae patuerunt.	Aen. VI, 127: . . patet . ianua Ditis.
× Enchir. ad Laur., c. 11: . . Deus omnipotens, quod etiam infideles fatentur, ×W rerum cui summa[1]) potestas, . . ; de cons. evang., l. 1, c. 18: Dei, . . penes quem rerum summa potestas est (cf. de serm. dom. in monte, l. 1, c. 63: cui rerum . . potestas data est; de an. et eius orig., l. 3, c. 16: cuius (sc. Dei) summa potestas est; de div. quaest. oct. tr., c. 36,2: tantam rerum potestatem habere).	Aen. X, 100: tum pater omnipotens. rerum cui prima potestas.
ep. 118, c. 6: prosperi rumoris aura . . ad eam potueris pervenire.	Aen. VII, 646: ad nos vix tenuis famae perlabitur aura.
de lib. arb., l. 3, c. 77: finem facere et . . requiescere.	Aen. III, 718: . . factoque fine quievit.
solil., l. 1, c. 1: valetudo tua scribendi laborem recusat.	Aen. XII, 747: . genua impediunt cursumque recusant. G. I, 53: . . quid quaeque (sc. regio) recuset.
de div. quaest. oct. tr., c. 64,7: reddita luce mentis.	Aen. XII, 669: lux reddita menti.
de ord., l. 1, c. 25: redditisque Deo quotidianis votis (cf. ep. 140, c. 46; en. in ps. 94, c. 4; 60, c. 10).	E. V, 74 sq.: . . sollemnia vota reddemus nymphis.
de mor. eccl. cath., c. 55: si altius rerum originem repetas.	Aen. VII, 371: . . si prima domus repetatur origo, I, 372: . . si prima repetens ab origine pergam, G. IV, 285 sq.: . . altius omnem expediam prima repetens ab origine famam.
ep. 25, c. 2: fons in te aquae salientis; en. in ps. 113, I, 11.	E. V, 47: . aquae saliente . . rivo.
de bapt. c. Donat., l. 1, c. 11: gravi vulnere sauciatus.	Aen. XII, 5: saucius . . gravi . volnere.

[1]) summa: codd. P b c m.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

conf., l. 6, c. 1: terra marique me sequens.

Aen. IX, 492: .. hoc sum terraque marique secuta.

de beata vita, c. 7: varioque sermone inter se agebant (cf. quaest. evang., l. 2, c. 33: vario sermone).

Aen. VI, 160: .. inter sese vario sermone serebant.

c. Adim. Man., c. 6: honorem parentum .. esse servandum.

Aen. V, 601: .. patrium servavit honorem.

ep. 111: c. 6: utrum eos febris an ferrum de corpore solverit (cf. de civ. Dei, l. 9, c. 9: animi. . solvuntur a corpore).

Aen. IV, 703: .. teque isto corpore solvo.

ep. 187, c. 26: velut quaedam scintilla sopita est, excitanda ..

Aen. V, 743: .. sopitos suscitat ignis; cf. VIII, 410.

de civ. Dei, l. 19, c. 13,2: aurae spirabiles.

Aen. III, 600: . . caeli spirabile numen.

conf., l. 1, c. 9: rerum .. stant causae (cf. ep. 151, c. 4: causae stabant).

Aen. VII, 553: stant belli causae ..

quaest. evang., l. 2, c. 2: subductis navibus ad litus.

Aen. III, 135: .. subductae litore puppes.

de bapt. c. Donat., l. 5, c. 10: se subiecit pedibus eorum.

G. II, 491 sq.: .. fatum subiecit pedibus.

de civ. Dei, l. 21, c. 10,1: ignis .. tactu noxius.

Aen. II, 683 sq.: tactuque innoxia .. flamma.

solil., l. 1, c. 4: luna temperat noctem.

G. III, 336 sq.: .. aëra vesper temperat et .. reficit .. luna.

de div. quaest. oct. tr., c. 66,6: delectatione teneret mentem.

G. III, 3: . . tenuissent carmine mentes.

de mor. Manich., c. 68: eadem teneri peste.

Aen. IV, 90: tali .. peste teneri.

c. lit. Petil. Don., l. 2, c. 33: traiciendo ferrum per viscera.

Aen. I, 355: .. traiectaque pectora ferro.

en. in ps. 103, III, 17 sq.: petra .. tunditur fluctibus (II loci) .. fluctus contuderunt petram.

Aen. V, 124 sqq.: saxum .., quod .. tunditur .. fluctibus.

de serm. dom. in monte, l. 2, c. 52: illum (sc. Dominum) assiduis precibus tundunt.

Aen. IV, 447 sq.: .. adsiduis .. vocibus heros tunditur.

conf., l. 10, c. 26: varia, multimoda vita.

Aen. XI, 425: .. variusque labor mutabilis aevi.

en. in ps. 35, c. 9: luce montes vestit [sc. oriens sol] (cf. de gratia Chr. et de pec. orig., l. 1, c. 7: a luce tua vestitur et terra; de beata vita, c. 3: luce vestitur; de pec. mer. et rem. et de bapt. parv., l. 1, c. 37: sol .. eos suis radiis .. vestiat).

Aen. VI, 640: .. campos aether et lumine vestit.

op. imp. c. Jul., l. 1, c. 88: fulgore suo vincunt tenebras.

Aen. I, 727: .. noctem flammis . vincunt.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c. Jul. Pelag., l. 3, c. 26: vulnere feriatur mortali.	Aen. XII, 797: mortalin .. violari volnere ..
c. Acad., l. 2, c. 1: quotidianis votis auras tibi prosperas orare.	G. I, 157: .. votisque vocaveris imbrem.
de cons. evang., l. 1, c. 9: super nubila ... velut aquila volat.	Aen. XI, 751 sq.: .. volans alte .. aquila.
conf., l. 8, c. 15: volvit fluctus cordis sui (cf. en. in ps. 39, c. 9: fluctus tribulationum).	Aen. XII, 831: irarum tantos volvis sub pectore fluctus.

β) II verborum.

αα) substant. cum genet.

sermo 75, c. 3: alta caelorum; 263, c. 2; conf., l. 10, c. 15: alta montium.	Aen. IX, 81: .. pelagi . alta .
sermo 87, c. 3: cultor agri sui.	Aen. VIII, 8: .. vastant cultoribus agros.
de civ. Dei, l. 3, c. 25: numinum .. cultores.	Aen. XI, 788: cultores (sc. Apollinis).
de civ. Dei, l. 4, c. 33: felicitatis .. dator; l. 6, c. 4,1: dator vitae.	Aen. I, 734: . laetitiae . dator.
de gen. ad lit., l. 1, c. 39: de .. defectibus solis ac lunae; conf., l. 5, c. 4; ep. 55, c. 7: id.	G. II, 478: defectus solis . lunaeque labores.
en. in ps. 138, c. 12: in extremis maris; 142, c. 16: in extrema m., in extremo m.; ep. 137, c. 16: in terrarum extrema.	Aen. VIII, 333: .. pelagique extrema.
conf., l. 9, c. 23: fluenta fontis.	Aen. IV, 143: .. Xanthique fluenta.
de gest. cum Em. Donat., c. 10: tui oris fulmine.	Aen. VI, 842: .. duo fulmina belli.
de sct. virgin., c. 18: maioris gloriae palmam.	G. III, 102: .. gloria palmae.
en. in ps. 48, II, 3: honorem arboris; 4: vestitur honore (sc. radix).	G. II, 404: .. silvis . decussit honorem.
conf., l. 8, c. 28: imbrem lacrimarum; en. in ps. 6, c. 10: imbres l.	Aen. XII, 284: . telorum .. imber .
en. in ps. 66, c. 3: formica comedit .. labores aestatis.	G. II, 514: . anni labor ..
conf., l. 13, c. 23: lactisque potator.	G. III, 463: . lac potat .
ep. 32, c. 5: modulamine carminis.	E. X, 50: carmina .. modulabor; cf. E. V, 14.
op. imp. c. Jul., l. 6, c. 25: inimicorum .. phalanx.	Aen. XII, 551: Tuscorumque phalanx; cf. XI, 92; VI, 489; XII, 662.
serm. ined., 19, c. 9: pinguedinis .. olivae.	E. V, 68: .. pinguis olivi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

en. in ps. 9, c. 14: porta mortis (III loci).	Aen. VI, 893: Somni portae.
de civ. Dei, l. 2, c. 29,1: progenies Regulorum (cf. l. 15, c. 20,2: tota progenies . sit deleta).	Aen. VI, 790 sq.: .. Juli progenies ..
de civ. Dei, l. 5, c. 6: numerosam prolem genuit; l. 3, c. 17,3: proli gignendae; l. 5, c. 6; l. 10, c. 8: de prole ventura.	Aen. IV, 236: .. prolem Ausoniam.
de civ. Dei, l. 19, c. 27: solatium miseriae; l. 1, c. 14: cladis .. solatia (cf. op. imp. c. Jul., l. 4, c. 109: est Ambrosius solatium meum).	Aen. XI, 62: .. solatia luctus; VI, 377: solatia casus.
conf., l. 8, c. 8: a summis caelorum.	G. IV, 385: .. ad summum tecti.
de civ. Dei, l. 21, c. 5,1: tegmine foliorum.	E. I, 1: .. sub tegmine fagi; G. IV, 566.
princ. dial., c. 6: aeris tinnitum.	Aen. IX, 809: tinnitu .. aera.
de ord., l. 1, c. 11: uber terrae.	Aen. VII, 262: . uber agri ..
× ep. 91, c. 2: commemoravit poeta ille vestrarum clarissimus litterarum quosdam flores Italiae.	Aen. VII, 643 sq.: .. quibus Itala iam tum floruerit terra alma viris.

ββ) substant. cum adiect.

de civ. Dei, l. 3, c. 18,1: aërii (sc. dei).	Aen. IX, 803: . aëriam .. Irim.
de civ. Dei, l. 8, c. 15,2: aëriae volucres.	G. I, 375: aëriae . grues.
de beata vita, c. 35: alacri spe.	E. V, 58: . alacris .. voluptas.
en. in ps. 64, c. 9: mare amarum.	E. X, 5: Doris amara ..
post coll. c. Donat., c. 42: angusto tempore (cf. ep. 83, c. 1: temporis .. angustia).	G. IV, 206: .. angusti . aevi.
exp. ep. ad Gal., c. 24: via angusta; de op. mon., c. 36.	Aen. II, 332: .. angusta viarum.
de civ. Dei, l. 4, c. 3: timoribus anxium (cf. ep. 151, c. 4: anxia cura).	Aen. IX, 89: .. timor anxius .
sermo 36, c. 11: aridas fauces; de lib. arb., l. 2, c. 35.	Aen. V, 200: aridaque ora ..
en. in ps. 63, c. 13: obiciens aspectibus humanis.	Aen. IX, 657: mortalis . aspectus . reliquit.
op. imp. c. Jul., l. 6, c. 30: mors avara.	Aen. III, 44: .. litus avarum.
ep. 32 (carm. eleg. Paul.): blandum nomen.	Aen. I, 670 sq.: blandisque . vocibus.
c. ep. Parm., l. 1, c. 10: caeco .. furore; de un. eccl., c. 28 (cf. c. Faust. Man., l. 33, c. 6: furore caecatur; sermo 8, c. 10: excaecantur furore).	Aen. II, 244: .. caecique furore ..

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de civ. Dei, l. 3, c. 17,2: Romam .. caedibus impleverunt.	Aen. IV, 21: .. fraterna caede; VIII, 195 sq.: recenti caede tepebat humus.
de civ. Dei, l. 14, c. 26: concors .. vigilia.	Aen. III, 542: .. frena . concordia .
de bono coniug., c. 4: pactum coniugale.	Aen. X, 722: .. pactae coniugis.
de mus., l. 2, c. 1: pinguia corda.	Aen. IX, 55: .. inertia corda; V, 729: .. fortissima c.
	G. I, 123: mortalia c.; IV, 690 sq.: trepidantia c.
en. in ps. 105, III, 21: senem curvum.	E. III, 42: .. curvos arator .
ep. 32, c. 5: opum pauper.	Aen. I, 14: .. dives opum; cf. II, 22; E. II, 20: dives pecoris.
sermo de urb. exc., c. 7: dulcia tecta.	G. II, 511: .. dulcia limina.
c. Faust. Man., l. 21, c. 1: viribus .. effeta.	Aen. V, 396: .. effetae .. vires.
de util. cred., c. 36: exangues corporibus.	Aen. II, 542: .. corpusque exangue..
en. in ps. 39, c. 1: fraternis mortibus (cf. de civ. Dei, l. 2, c. 25,1: frat. corpori; l. 3, c. 14,3: frat. ferro).	Aen. IV, 21: .. fraterna caede .
de civ. Dei, l. 18, c. 50: frigidi timore.	Aen. III, 29 sq.: .. frigidus horror gelidusque . formidine sanguis ..
de an. quant., c. 38: somnum .. frigidum.	Aen. IV, 385: .. frigida mors ..
c. Faust. Man., l. 22, c. 39: genus mortale.	G. IV, 208: . genus immortale ..
de un. eccl., c. 9: violentum gluten; c. Faust. Man., l. 12, c. 14.	G. IV, 40 sq.: .. gluten .. lentius ..; 160: lentum . gluten.
sermo 37, c. 28: fructu gravida.	G. II, 424: .. gravidas .. fruges.
de bapt. c. Don., l. 1, c. 21: immanissimum scelus.	Aen. I, 347: .. scelere . immanior .
c. lit. Pet. Donat., l. 2, c. 158: innumerabilibus gentibus; c. Faust. Man., l. 12, c. 12: sub in . populis.	Aen. VI, 706: . innumerae gentes populique.
op. imp. c. Jul., l. 4, c. 5: quasi integer virium; c. 53: integer corporis.	Aen. IX, 255: .. integer aevi.
l. de dono persev., c. 8: tamquam telo invictissimo.	Aen. X, 242 sq.: .. clupeum .. invictum.
de an. quant., c. 80: lege inviolabili.	Aen. XI, 363: .. pacis inviolabile pignus.
conf., l. 10, c. 21: laetus .. animus.	Aen. V, 304: laetasque . mentes.
serm. X ex cod. Cass., II, 3: somnus iste gravedo quaedam letalis.	Aen. VI, 278: . consanguineus Leti Sopor ..
conf., l. 8, c. 18: umerisque liberioribus.	G. III, 167: .. libera colla.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ep. 122, c. 1: labores marinos.	G. II, 68: .. casus .. marinos.
en. in ps. 10, c. 4: luna .. finitur menstruis cursibus.	G. I, 353: .. menstrua luna .
ep. 38, c. 1: in medio umbrae mortis.	Aen. II, 533: .. in media . morte.
de catech. rud., c. 9: corda mortalium; en. in ps. 32, II, 10: mortalia pectora (cf. de civ. Dei, l. 20, c. 13: mortalia membra; c. 19,4: mort. sensus).	G. I, 123: .. mortalia corda; 330.
de vera relig., c. 41: mutabili varietate.	Aen. XI, 425: .. variusque labor mutabilis aevi.
sermo 1, c. 4: per obscura noctis.	G. I, 478: . sub obscurum noctis.
en. in ps. 103, c. 12: vento velocius.	Aen. V, 319: .. ventis .. ocior.[1])
de trin., l. 1, c. 6: per quaedam densa et opaca viam carpere.	Aen. II, 725: .. ferimur per opaca locorum. VI, 633: per opaca viarum.
de civ. Dei, l. 3, c. 18,1: opimas epulas; c. Acad., l. 1, c. 2: mensae opimae.	Aen. III, 224: dapibusque epulamur opimis.
de civ. Dei, l. 5, c. 6: cum opulentis regibus.	Aen. VIII, 475 sq.: .. opulentaque regnis iungere castra.
de serm. dom. in monte, l. 2, c. 31: frigus pigrum, quod pigros facit; en. in ps. 36, I, 1.[2])	G. IV, 259: .. frigore pigrae.
en. in ps. 38, c. 3: pio lacte.	Aen. X, 617: .. pio . sanguine.
de civ. Dei, l. 3, c. 16: expulsa regia potestate.	Aen. X, 17: o pater, o hominum rerumque aeterna potestas!
de lib. arb., l. 3, c. 4: deus praescius omnium futurorum; de civ. Dei, l. 2, c. 25,2.	Aen. VI, 66: praescia venturi.
en. in ps. 70, I, 16: nox crassior, tenebrae profundiores.	Aen. VI, 642: .. noctemque profundam.
de cons. evang., l. 1, c. 4: stirpem regiam; de div. quaest. oct. tr. 61, c. 2; in Joan. evang. tract., c. 36,5.	Aen. V, 297: regius .. de stirpe.
sermo 297, c. 5: socium sanguinem.	Aen. VIII, 120: .. socia arma; cf. III, 352: s. urbe; 15: s. penates.
de mor. eccl. cath., c. 19: sublimior mens.	Aen. VI, 720: sublimis animas ..
de cons. evang., l. 2, c. 28: summum culmen auctoritatis obtinuit; c. Faust. Man., l. 26, c. 3: in summo culmine .. locata.	Aen. II, 458: .. summi culminis; cf. VII, 512; G. I, 402.

[1]) cf. Otto, p. 366. — [2]) cf Weyman, Mus. Rhen. LIII (1898), p. 316 sq.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de civ. Dei, l. 8, c. 15,2: terrestribus nobis (II loci) . . terrestre animal hominem dicit; c. 21,1: ter. homines.	G. II, 341: terrea progenies . .
op. imp. c. Jul., l. 6, c. 1: in rebus trepidis.	Aen. XII, 589: . . trepidae rerum.
en. in ps. 64, c. 13: tristes. . tenebrae.	Aen. V, 734: . . tristes umbrae.
ep. 25, c. 2: aquae vivae; 121, c. 12.	Aen. II, 719: . . flumine vivo.

γγ) substant. cum verbo.

de lib. arb., l. 2, c. 35: fontem abundantem.	G. I, 115: amnis abundans; Aen. XI, 547: . Amasenus abundans .
sermo 276, c. 3: facibus furoris accensus.	Aen. IV, 697: . . accensa furore; VII, 392: . . furiis accensas . .
de civ. Dei, l. 4, c. 3: curas . . aggerantem.	Aen. IV, 197: . . aggerat iras.
de civ. Dei, l. 3, c. 29: ambienti amplexibus .	Aen. VII, 333: . . connubiis ambire.
× ep. 26 (carm. Lic.): privavit . . magistro.	Aen. V, 867: . . amisso . . magistro.
conf., l. 8, c. 20: amplexatus . . genu; cf. ep. 103, c. 3: pedes complectitur.	Aen. III, 607: . . genua amplexus; cf. X, 523.
c. Gaud., l. 1, c. 20: libido bacchetur.	Aen. IV, 666: . . bacchatur Fama . .
en. in ps. 15, c. 5: bibant . . mortiferas voluptates.	Aen. I, 749: . . longumque bibebat amorem.
c. Faust. Man., l. 12, c. 11 (alibique saepe): ad bibendum . . sanguinem.	Aen. XI, 804: . . bibit . cruorem.
en. in ps. 100, c. 1: eosdem fontes bibere; 57, I, 16: ipsum torrentem bibit.	Aen. VII, 715: . Tiberim . bibunt; cf. E. I, 62; X, 65: . . Hebrumque bibamus.
c. Faust. Man., l. 22, c. 12: quam surdis haec cantem.	E. X, 8: non canimus surdis.[1])
ep. 32 (carm. eleg. Paul.): cape verba.	Aen. VI, 377: . cape dicta . .
de serm. dom. in monte, l. 2, c. 41: incautos decipiant.	G. IV, 488: . . incautum dementia cepit.
de civ. Dei, l. 16, c. 26,2: cessante natura; en. in ps. 37, c. 24: manus cessat; 38, c. 4: cessaverat dolor.	Aen. II, 468: telorum . . cessat genus; G. I, 71 sq.: . . cessare . . campum.
Serm. X ex cod. Cass., 2,3: oculos . . clauderet [sc. moreretur].	Aen. X, 746: . . in aeternam clauduntur lumina noctem.
en. in ps. 147, c. 1: timore concussi.	Aen. XII, 468: . . concussa metu . .
c. Adim., Man. disc., c. 24: in terra condit.	Aen. XII, 893: . . condere terra.

[1]) cf. Otto, p. 335.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sermo 279, c. 4: coruscet armis.	Aen. II, 470: . telis . . coruscus; 552 sq : . . corusçum ensem; 333: mucrone corusco.
ep. 94, c. 4: ad currendum viam; 119, c. 6: via, . . quam currimus; 105, c. 14: ad currendam viam; conf., l. 4, c. 19.	Aen. V, 862: currit iter . .
sermo 36, c. 11: oculos deiciens; 169, c. 9.	Aen III, 320: deiecit voltum; VI, 862: . . deiecto lumina voltu; XI, 480: . . oculos deiecta.
c. Faust. Man., l. 31, c. 3: de caelo demissum (cf. ep. 51, c. 1: caelo irruens ignis).	Aen. IX, 803 sq.: . . caelo . . demisit.
c. Faust. Man., l. 1, c. 1: gressus dirigantur; ep. 217, c. 3 sq.; en. in ps. 36, II, 15.	Aen. V, 162: . . huc derige gressum; cf. XI, 855.
c. Adim. Man. disc., l. 1, c. 13,2: ad humana verba descendit.	Aen. V, 782: . . preces descendere in omnis.
ep. 91, c. 8: illa . . . coepta desisterent.	Aen. I, 37: . . incepto desistere.
sermo 22, c. 8: dispersus in ventos.	Aen. XI, 617: . . dispergit in auras; [1]) cf. 795.
de gen. adv. Man., l. 1, c. 40: elati superbia; adn. in Job, c. 38; quaest. evang., l. 2, c. 40.	Aen. XI, 715: . . animis elate superbis.
de bapt. c. Donat., l. 6, c. 47: aliqua . . verba . . effundit.	Aen. V, 482: . . talis effundit . voces; 723; VII, 292: . . haec effundit dicta.
c. ep. Man., quam voc. fund., c. 35: fumus . . in auras erigitur.	Aen. III, 422 sq.: . . fluctus . sub auras erigit; cf. VIII, 24 sq.
de civ. Dei, l. 18, c. 37: flumen erupit.	G. IV, 368: . . se erumpit Enipeus.
solil., l. 1, c. 24: in auras . . evadere; de an. quant., c. 62: ad superna evadunt.	Aen. VI, 128: . . superasque evadere ad auras.
c. Acad., l. 1, c. 24: de manibus . . excussum; l. 2, c. 26.	Aen. IX, 476: excussi manibus . .
conf., l. 8, c. 12: somnum excutere; en. in ps. 131, c. 8 sq.	Aen. II, 302: excutior somno . .
sermo 296, c. 10: iram exercet in se; en. in ps. 134, c. 19; 49, c. 6: non exercens iram; cf. 67, c. 2: inimicitias exercuerunt.	G. III, 152: . . exercuit iras.
solil., l. 1, c. 19: exhausta pestis.	Aen. X, 57: . . exhausta pericula.
de div. daemon., c. 7: harum rerum inexperto.	Aen. X, 173: expertos belli . .
serm. dub., 367, c. 1: una . . extinguimur morte.	E. V, 20: extinctum . crudeli funere.
de doctr. christ., l. 1, c. 12: fit sonus; [2]) de catech. rud., c. 41: id.	G. IV, 79: fit sonitus; 188; Aen. II, 209.

[1]) cf. Otto, p. 364. — [2]) respice verborum ordinem.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c. Acad., l. 1, c. 2: ferreris ad caelum.	Aen. I, 259: .. feres ad sidera caeli.
sermo 88, c. 18: cum .. christianus coeperit fervere bonis operibus.	Aen. IV, 407: .. opere omnis semita fervet.
en. in ps. 94, c. 6: flammantibus oculis.	G. III, 433: .. flammantia lumina torquens.
de bapt. c. Donat., l. 5, c. 11: cervices .. flecteret.	Aen. X, 535 sq.: .. reflexa cervice.
en. in ps. 64, c. 8: sanguis foedaret omnia.	Aen. II, 502: sanguine foedantem .. ignis.
de civ. Dei, l. 21, c. 7,1: una vena friget.	Aen. V, 396: .. frigentque .. vires.
de mus., l. 6, c. 17: iambica lege funduntur.	Aen. VI, 810 sq.: .. qui legibus urbem fundabit.
adn. in Job, c. 36: fundit .. lucem; sermo 159, c. 2 (alibique saepissime): lux, quae de caelo funditur.	Aen. II, 683: fundere lumen; G. II, 432: lumina fundunt.
de bapt. c. Donat., l. 2, c. 1: gerit in manibus.	Aen. XI, 552: .. manu . gerebat; cf. VII, 455, 664.
conf., l. 10, c. 13: per oculos haustum; de gen. ad lit., l. 12, c. 22: quod hauserunt oculi.	Aen. IV, 661: hauriat . oculis; cf. XII, 945 sq.
c. Adim. Man. disc., l. 1, c. 17,4: magno labore aut errore iactetur.	Aen. I, 628 sq.: .. per multos .. labores iactatam.
sermo 24, c. 5: implestis acclamando.	G. IV, 460 sq.: .. clamore . implerunt.
c. Faust. Man., l. 16, c. 6: indulserit operi.	Aen. VI, 135: .. indulgere labori.
c. Secund. Man., c. 9: tela cum ingruerent.	Aen. XII, 284: tempestas telorum ac ferreus ingruit imber.
ep. 55, c. 13: in scopulos .. illisi.	G. III, 261: .. scopulis inlisa.
de civ. Dei, l. 21, c. 24,5: inspirando eis caritatem.	Aen. I, 688: .. inspires ignem; VI, 11 sq.: .. mentem animumque inspirat.
×W ep. 125, c. 3: mors intentaretur; 126, c. 8: non intentato metu mortis (II loci); cf. c. 11: mortis intentatione; op. imp. c. Jul., l. 6, c. 14: id.	Aen. I, 91: .. intentant . mortem.
sermo 60, c. 9: limitem .. invasistis.	Aen. VI, 260: . invade viam ..
de civ. Dei, l. 1, c. 1: vitam .. invenirent.	Aen. II, 645: .. mortem inveniam.
en. in ps. 30, II, 2: labarent nutarentque pedes; III, 13: nutent genua; 53, c. 3: labasse gressus.	Aen. V, 432: .. genua labant; X, 283: labant vestigia.
de civ. Dei, l. 22, c. 8,7: oculum lapsum (cf. ad Oros c. Prisc. et Orig., c. 7: in mortem relapsuros).	Aen. XI, 818 sq.: .. labuntur . leto lumina.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

sermones quattuor, s. I, B[1]): mare .. coepit maiore undarum lingua latrare; C[2]): mare latrat.	Aen. VII, 588: .. latrantibus undis.
en. in ps. 6, c. 7: lacrimis lavat.	Aen. XII, 721 sq.: .. sanguine . lavant.
sermo 20, c. 4: laxant habenas ad peccandum; c. Gaud., l. 1, c. 20: habenis laxatis.	G. II, 364: .. laxis .. habenis; cf. Aen. I, 63.
de catech. rud., c. 21: dolorem lenire.	Aen. IV, 393: .. lenire dolentem.
de civ. Dei, l. 22, c. 8,3: metumque .. lenire.	Aen. I, 450 sq.: .. timorem leniit.
de civ. Dei, l. 10, c. 15: humanae linguae vocibus loqueretur; c. Faust. Man., l. 16, c. 23: ore dicitur.	Aen. VI, 76: .. ore loquendi.
c. Acad., l. 3, c. 33: ager ministrat.	G. II, 431: .. silva . ministrat.
c. lit. Petil. Donat., l. 2, c. 212: in periculum missa.	Aen. IX, 483: . sub tanta pericula missum.
conf., l. 13, c. 45: moenia molireris.	Aen. III, 132: .. muros . molior.
de gratia Chr. et de pec. orig., l. 2, c. 44: si nati sunt de renatis.	Aen. III, 98: et nati natorum et qui nascentur ab illis.
conf., l. 11, c. 31: notare .. locorum spatia.	E. III, 68 sq.: .. notavi . locum.
op. imp. c. Jul., l. 2, c. 161: truncatas ferro.	G. III, 374: .. obtruncant . ferro ..
de un. eccl., c. 28: obtusus .. corde; ad Cresc. gram., l. 2, c. 5: obtusis .. cordibus; op. imp. c. Jul., l. 3, c. 198: obtuso . ingenio.	Aen I, 567: .. obtusa .. pectora.
de mus., l. 6, c. 24: ire obviam; adn. in Job, c. 36.	Aen. VI, 880: obvius .. iret; cf. X, 770.
de mag., c. 32: obviam fieret; conf., l. 6, c. 8; l. 7, c. 8.	Aen. X, 380 sq.: .. obvius fit.
ep. 102, c. 17: obvium obtulisse munus Deo; de civ. Dei, l. 3, c. 10: armis arma obvia ferebantur.	Aen. I, 314: cui mater .. sese tulit obvia.
	VI, 879 sq.: .. se tulisset obvius.
de mus., l. 6, c. 31: obvii .. occursores.	Aen. XI, 498 sq.: obvia .. occurrit; X, 734: obvius .. occurrit.
serm. X ex cod. Cass., 3 (p. 973): occupatus .. somno.	G. IV, 190: .. sopor .. occupat artus.
de op. monach., c. 37: eius oculis offeramus.	Aen. VII, 420: .. ante oculos . se offert.
de bono viduit., c. 1: me rogando onerasti.	Aen. XI, 342: .. his onerat dictis ..

[1]) M. P. lat. 47, p. 1142. — [2]) p. 1141.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de civ. Dei, l. 10, c. 8: unda .. cooperti et oppressi sunt.

de cura pro mort. ger., c. 11: ad loca exoptata transire.

c. Faust. Man., l. 17, c. 22: iuretis per lumen.

c. Faust. Man., l. 16, c. 21: indigna passuri; ad Cresc. gram., l. 3, c. 64.

de civ. Dei, l. 9, c. 4: pavescat metu.

c. ep. Parm., l. 3, c. 13: timore percutitur.

sermo 297, c. 10: ista voce percussus; en. in ps. 39, c. 1: mirabili voce percussus.

sermo 39, c. 5: velut aqua frigida perfunditur.

de ord., l. 2, c. 46: inexpiabile nefas.

quaest. evang., l. 2, c. 7 (alibique saepe): animam pro homine posuit.

de civ. Dei, l. 13, c. 11,2: in somno positos.

de mag., c. 32: premeret gradum.

sermo 21, c. 7: caelum .. pulsas vocibus.

conf., l. 7, c. 24: quaerebam viam; de util. cred., c. 14, 21.

c. Jul. Pelag., l. 6, c. 57: quiescunt bella (cf. de civ. Dei, l. 3, c. 17,1: b.conquieverant; de mus., l. 6, c. 14: requiescat impetus); conf., l. 10, c. 13: quiescente lingua; en. in ps. 48, II, 3: qu. manus.

ep. ad Rom. incoh. exp., c. 18: rapiuntur animo ad ulciscendum.

de praed. sanct., c. 28: morte raperetur; c. 29: si qui raptus est; op. imp. c. Jul., l. 5, c. 13: rapi ex hac vita.

c. ep. Parm., l. 1, c. 10: criminatio .. refellitur; c. Faust. Man., l. 22, c. 51: refutatoque crimine.

de bapt. c. Donat., l. 7, c. 19: verba refellerentur; c. 93; l. 3, c. 23; de civ. Dei, l. 2, c. 1.

de civ. Dei, l. 3, c. 23: relictis tectis; l. 2, c. 2: tecta .. arderent; c. Gaud., l. 1, c. 51: reddimus .. tecta vestrorum.

Aen. I, 129: fluctibus oppressos.

Aen. VI, 330: .. stagna exoptata revisunt.

Aen. VI, 363 sq.: .. per caeli . lumen .. oro.

Aen. XII, 811: digna indigna pati ..

G. III, 372: .. pavidos formidine.

Aen. I, 513 sq.: .. percussus .. laetitiaque metuque.

Aen. VIII, 121: . tanto percussus nomine.

Aen XI, 495: . aquae perfundi flumine.

Aen. II, 184: . nefas .. piaret.

Aen. XI, 366: pone animos ..

Aen. IV, 527: .. somno positae.

Aen. VI, 197: .. vestigia pressit; 331.

Aen. III, 619 sq.: .. pulsat sidera.

Aen. VII, 802: quaerit iter ..

Aen. X, 836: .. arma quiescunt;
IV, 523 sq.: .. quierant aequora;
VII, 6 sq.: id.

Aen. VIII, 20 sq.: .. animum rapit.

Aen. VI, 428 sq.: .. raptos abstulit atra dies.

G. III, 68: .. rapit inclementia mortis; IV, 456: .. rapta .. coniuge; cf. 504.

Aen. XII, 16: .. crimen .. refellam.

Aen. IV, 380: .. dicta refello; cf. XII, 644.

Aen. VII, 500 (alibique saepe): .. tecta refugit.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c. Gaud., l. 1, c. 4: verba . . refutare.	Aen. XII, 41: . . dicta refutet.
de gen. adv. Man., l. 2, c. 24: relicto lumine veritatis.	Aen. X, 855: . . lucemque relinquo.
de ord., l. 2, c. 8: irrupta . quies.	Aen. VI, 813: otia . rumpet.
conf., l. 8, c. 4: ex culmine ruituros.	Aen. II, 292: . . ruit . a culmine.
sermo 171, c. 5: Magna est ira eius . Parcendo saevit; en. in ps. 137, c. 14: quanta irā inimicorum saeviebat.	Aen. IX, 62 sq.: . . irā saevit.
c. Acad., l. 2, c. 18: vultus . serenatos.	Aen. II, 285 sq.: . . serenos . voltus; cf. I, 255.
de serm. dom. in monte, l. 1, c. 27: simulato animo; de bapt. c. Donat., l. 7, c. 101.	Aen. IV, 105: . . simulata mente.
de ord., l. 2, c. 15: semper Getulia . . sitiat.	E. I, 64: . . sitientis . Afros; G. IV, 425: sitientis Indos.
sermo 231, c. 5: Quid terram sollicitas?	G. II, 418: sollicitanda . tellus.
exp. ep. ad Gal., c. 22: timorem . . solveret.	Aen. I, 562: solvite . metum; cf. IX, 90.
c. lit. Petil. Donat., l. 2, c. 154: tuba . . personante; de contin., l. 8: tuba isto sonitu accendit.	G. IV, 72: . . sonitus . tubarum; cf. Aen. VII, 628.
de an. quant., c. 67: membra . . quasi spirantia.	Aen. IV, 64: . . spirantia . exta.
sermo 273, c. 4: omnium prostratis mentibus.	G. I, 330 sq.: . . mortalia corda . . stravit pavor.
sermo 274: submersus fluctibus.	Aen. I, 584 sq.: . . medio in fluctu . . submersum.
en. in ps. 128, c. 1: in auras surgere.	Aen. VI, 761 sq.: . ad auras . . surget.
sermo 63, c. 2: fluctu surgente.	Aen. VI, 354: . . tantis surgentibus undis.
	G. III, 134: surgentem ad Zephyrum.
de cant. novo, c. 2: exsurgit ventus.	Aen. I, 57: . . temperat iras.
op. imp. c. Jul., l. 2, c. 171: temperavit dolorem.	Aen. IX, 609: omne aevom . teritur.
post coll. c. Donat., c. 43: annosa tempora . . conterere.	G. I, 380: . . terens iter.
conf., l. 6, c. 24: tritas vias.	G. III, 84: . . tremit artus.
sermo 273, c. 6: trementem omnibus membris.	Aen. II, 685: . pavidi trepidare metu .
sermo 149, c. 3: ne timore . . trepidaret.	Aen. XII, 633: foedera turbasti.
de civ. Dei, l. 19, c. 12,3: conturbavit . . pacem.	Aen. IV, 625: exoriare . ultor.
ad Cresc. gram., l. 4, c. 66: ultor exstiterit.	E. II, 68: me urit amor;
en. in ps. 78, c. 14: urentem dolorem; enchir. ad Laur., c. 48; de script. sacra spec., c. 7: invidiā . . exustus.	Aen. IV, 68: uritur . Dido.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ep. 169, c. 1: in manibus verso. — Aen. VIII, 619: .. interque manus .. versat.

en. in ps. 48, II, 4: vestitur honore suo (sc. radix); de trin., l. 3, c. 11: quis arbusta fronde ac flore vestiet? — G. II, 219: .. se gramine vestit.

op. I sive liber de oratione[1]): vigilare oculis. — Aen. V, 438: .. oculis vigilantibus.

ep. 139, c. 2: gladio vindicare. — Aen. IV, 228: .. vindicat armis.

de gest. Pelag., c. 66: scelerum fama .. volitante. — Aen. III, 121: Fama volat ..

c. Faust. Man., l. 20, c. 9: amor corda vulneret. — Aen. VIII, 582 sq.: .. nuntius auris volneret.

c. Faust. Man., l. 12, c. 15: dierum, qui .. volvuntur; l. 32, c. 11: volvitur dies (cf. en. in ps. 36, I, 2: rota quadam temporum volvitur). — Aen. IX, 7: .. volvenda dies; I, 269: volvendis mensibus; 234: v. annis.

conf., l. 7, c. 7: talia volvebam pectore (cf. c. Faust. Man., l. 15, c. 11: mente convolveres; ep. 36, c. 25: animo id revolvens). — Aen. VII, 254: .. volvit sub pectore; cf. XII, 831.

[1]) M. P. lat. 47, p. 1125.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Si ea, quae repperimus, breviter comprehendimus, efficiuntur haec:

Augustinus eodem modo quo ii patres ecclesiastici, qui ante synodum Nicaenam fuerunt,[1]) et scriptorum aetate posteriorum inprimis Ambrosius[2]) et Hieronymus,[3]) qui cum ipso altissimum gradum in ecclesia Latina obtinent,[4]) Romanorum poetarum potissimum Vergilium admirabili studio complexus est.

Et cum nemo ecclesiae doctorum tot tantosque libros scripserit quot quantosque Augustinus,[5]) mirum non est, si hic magis quam alii scriptores Vergilium imitatus est.

Ex eius libris maximo numero et loco est is, qui inscribitur „Confessiones“[6]) et ille, qui inscribitur „De civitate Dei“,[7]) quorum ille, quanto studio amoreque puer lectioni Vergilii carminum se dederit, nos docet,[8]) hic plurimos Vergilianos versus plurimasque allusiones vel imitationes, praecipue eas, quae ad res pertinent, amplectitur.

Plurimae imitationes Aeneidos, „quo nullum Latio clarior extat opus“,[9]) paucissimae Eclogarum occurrunt.

Qua in re Augustinus multum ab Ambrosio differt. Is „raro auctorum quibus utitur affert nomina ... Ipsum Vergilii nomen, ut eius mos est, tacet. Integra Vergiliana verba non memorat nisi tribus locis. Reliqua omnia in suum usum transcripsit neglecta forma metrica mutatisque nonnullis“.[10])

Sed potius sequitur Hieronymum, „qui integros Vergilii versus solet producere“.[11])

Ut hic, ita etiam ipse Vergilii carminum partem memoria videtur tenuisse.[12]) Nam in ipsum quoque idem convenit, quod Luebeck de Hieronymo luculente scribit: „Aliter enim difficile est intellectu, quomodo fieri potuerit, ut plurimi illi versus Vergiliani, quibus Hieronymus scripta sua adornavit, etiam seni, in aetate a gentilium studiis remotissima, nunquam non praesto essent“.[13]) Illum enim librum, qui inscribitur „De civitate Dei“, in quo Augustinus Vergilium maxime imitatus est, senex septuaginta duorum annorum confecit.[14])

Deinde ratio, qua Augustinus Vergilii verba vel affert vel imitatur, summa laude digna videtur esse. Nam poetae versus verbaque tam apte suis inserit scriptis, ut alia aliis adornentur et praedicentur.

Scriptura denique versuum, quos Augustinus a Vergilio deprompsit, eadem fere est, quae in codicibus plerisque Vergilianis

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

invenitur. Nonnullae lectiones velut summa potestas pro prima[15]) Augustini auctoritate fulciuntur.

---

[1]) cf. Bürner, p. 6, 54. — [2]) cf. Ihm, p. 82. — [3]) cf. Luebeck, p. 5. — [4]) cf. Lachmann, Die Bekenntnisse des hl. Augustinus, Leipzig, 1888, p. 5: Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, sie bilden das Dreigestirn, welches am Himmel der katholischen Kirche des 4. und 5. Jahrhunderts erglänzte und seinen Einfluß bis weit in die Reformationszeit hinein geltend machte. Man hat diese drei Männer in aller Kürze also charakterisiert: Ambrosius ist der Charakter, Hieronymus das Talent, Augustinus das Genie. — [5]) cf. Possidius, Vita S. Aug., c. 18: Tanta autem ab eodem dictata et edita sunt tantaque in ecclesia disputata, excepta atque emendata.., ut ea omnia vix quisquam studiosorum perlegere et nosse sufficiat (Bardenhewer, Patrologie, 2. Aufl., Freiburg, 1901, p. 435). — [6]) cf. von Hertling, Die Bekenntnisse des hl. Augustinus, Freiburg, 1905, p. 1: Es handelt sich hier nicht nur um eine ganz eigenartige, sondern um eine der tiefsinnigsten Schöpfungen der Weltlitteratur. — [7]) cf. von Hertling, Augustin, p. 100: ... Das Ganze gehört zu den großartigsten Konzeptionen aller Zeiten. Es ist zugleich eines der wichtigsten litterarischen Denkmäler jener Übergangsperiode, aus dem sich ersehen läßt, in welcher Weise sich bei hervorragenden Männern die Elemente der antiken Bildung, in welcher sie aufgewachsen waren, mit dem sie erfüllenden und durchdringenden Geist des Christentums ausgeglichen hatten. — [8]) cf. pars prior, p. 3.

[9]) Ovid, Ars amator., III, 337 (Comparetti, p. 11); cf. am. I, 15, 26:

Tityrus et segetes Aeneaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.

Prop., III, 34, 61 (Bürner, p. 6):

Cedite Romani scriptores, cedite Grai:
Nescio quid maius nascitur Iliade.

[10]) Ihm, p. 80, 83. — [11]) Ihm, p. 83. — [12]) cf. pars prior, p. 4, ubi Simplicii mentio fit, Augustini amici, qui omnia poetae carmina in memoria habebat. — [13]) Luebeck, p. 5. — [14]) Comp., p. 85. — [15]) Aen. X, 100. — vide p. 37.

Allusionum imitationumque Vergilianarum, quae ad res pertinent, principem locum apud Augustinum illae obtinent, quae deos, semideos, homines, potissimum Aeneam eiusque a fuga ex ardente Troia usque ad adventum in Italiam varios casus attingunt.

Qua in re ille eum tenet modum, ut Vergiliana verba aut integra proferat aut, id quod plerumque facit, poetae verba in suum usum mutet suisque studiis accommodet.

Neque silentio praetereundum est Augustinum nonnullos errores a Vergilio sumpsisse velut falsam opinionem apud antiquos pervagatam de ortu apium[1]) et nonnullos versus non plane intellexisse velut illum quintae Eclogae versum: „... et iurgia Codri“,[2]) quo non, ut Augu-

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

stino videbatur, antiquus ille rex Atheniensium, sed forsitan amicus quidam Vergilii significatur.[3])

[1]) cf. pars prior, p. 41, 43. — [2]) E. V, 11. — [3]) cf. pars prior, p. 41.

Inprimis Augustini libri allusionibus vel imitationibus Vergilianis, quae ad verba spectant, referti sunt. Saepissime utitur eisdem verbis quibus poeta, haud raro eodem verborum ordine.[1])

Multae earum locutionum, quas a Vergilio petivit, proverbii locum obtinent.[2])

Potissimum a Vergilio frequentationem verborum idem significantium mutuatus videtur esse.[3])

Longe plurimae apud Augustinum reperiuntur Vergilianae imitationes. Sed cum ipse solutae orationis scriptor sit, par est, ut verbis oratoris, non poetae, velut compositis pro simplicibus,[4]) singulari pro plurali[5]) uti soleat.

[1]) cf. p. 5, 16, 17, 19, 23, 30, 32, 44. — [2]) cf. pars I., p. 9, 11, 13, 15, 16, 42; pars II., p. 6, 15, 16, 22, 29, 34, 36, 42, 43, 44. — [3]) cf. p. 6 sqq., 32 sq. — [4]) cf. p. 30 sqq. — [5]) cf. p. 30.

Praeterea quod Bürner[1]) in eo libello, quem supra memoravimus, apte de ratione dicit, qua ei scriptores ecclesiastici, qui ante synodum Nicaenam fuerunt, Vergilium citaverunt et imitati sunt, idem cadit in Augustinum:

„An manchen Stellen, die in dieser Arbeit vorgeführt wurden, wird man sich sagen müssen, daß die Nachahmung eine absichtliche, eine bewußte sei; hingegen werden wir nicht selten den Eindruck bekommen, daß die Nachahmung eine unbewußte, eine unabsichtliche sei, indem eben dem christlichen Leser der Sprachschatz des heidnischen Dichters so in Fleisch und Blut übergegangen war, daß sich unwillkürlich Anklänge einschlichen.“

[1]) p. 55.

Quoniam Augustinus omnium patrum ecclesiasticorum summa[1]) apud posteros auctoritate erat, iure credas „doctorem gratiae“[2]) suo exemplo[3]) multum valuisse ad excitandum et augendum „principis carminum Vergilii“[4]) studium.

[1]) cf. v. Hertling, Augustin, p. 4: Augustinus ..., der größte unter den lateinischen Vätern, ... ist zugleich eine welthistorische Persönlichkeit. Er ist es in

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dem Sinne, wie Plato und Aristoteles es sind. — [2]) cf. Bard., p. 436. — [3]) cf. Comp., p. 78 sq.: Als Cassiodor seine Mönche zum Studium der sieben Künste antrieb, — Als erste unter den freien Künsten wird die Grammatik angesehen ... Wo aber die Grammatik herrschte, da herrschte auch ihr unzertrennlicher Begleiter Vergil, der ihr ja selbst die Gesetze vorschrieb. Vergil und die Grammatik hören im Mittelalter geradezu auf zwei verschiedene Dinge zu sein und werden synonym (p. 71 sq.) — konnte er dafür sowohl das Beispiel des Moses anführen, welcher in aller Weisheit der Ägypter erzogen ward, als auch „der hl. Väter, welche anordneten, daß das Studium der profanen Litteratur nicht versäumt werden dürfe, und welche sich selbst darin sehr bewandert zeigten, wie man aus Cyprian, Lactanz, Ambrosius, Hieronymus, Augustin und anderen ersieht. Und wer könnte da noch zweifeln?“ (Divin. lection., c. 28). — p. 81: Anselm riet geradezu zur Lektüre des Vergil (Anselm., op. 351) und Lupus von Ferrières, der dem Regimbert dasselbe empfahl (Lup. Ferrar., ep. 7) ... — p. 90: ... So handelten Cassiodor, Beda, Alkuin und andere. Nicht zu vergessen ist auch in erster Linie das von Karl dem Großen im Jahre 787 an die Äbte und Bischöfe gerichtete Zirkular ... — [4]) Vell. Paterc., II, 37 (Comp. p. 11).

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Restat, ut gratissimo reminiscar animo Caroli Weyman, viri et doctrina et benevolentia praestantissimi, qui me, ut hoc opusculum aggrederer, admonuit in eoque perficiendo consilio multum adiuvit. Pro hoc beneficio gratias ex animo ei ago quam maximas.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Restat, ut gratissi n, viri et doctrina et benevolent pusculum aggrederer, admonuit ir uvit. Pro hoc beneficio gratias

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf